

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ความคิดรวบยอดของหลักสูตร

เมื่อพิจารณาหลักสูตรหมวดสังคมศึกษา ประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 ที่ยังใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาอบรมเด็ก เพื่อการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี ขึ้นพื้นฐานให้แก่เยาวชนอยู่ในขณะนี้ ในด้านความมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นนับได้ว่าเป็นความเหมาะสมต่อการสร้างหรือปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีในระดับการศึกษาชั้นนี้ ดังจะเห็นได้จากความตอนหนึ่งกล่าวว่า "...ในการสอนสังคมศึกษานั้น ครูควรมุ่งจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติอันพึงปรารถนาในสังคมของตน..."⁹⁰ และ

...ค่ายเหตุที่ประเทศไทยเป็นประเทศประชาธิปไตย การสอนสังคมศึกษาจึงจำเป็นต้องเน้นหนักในเรื่องฝึกอบรมให้เด็ก เคารพสิทธิ และปฏิบัติความหลักและวิถีการประชาธิปไตย... ครูต้องสอนให้เด็กรู้จักใช้สิทธิของตนเองในขอบเขตของกฎขอมบังคับ ให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนและรับผิดชอบต่อนวที่ ใหญ่จักช่วยเหลือกัน สามารถทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะใด ให้มีสัมมาคารวะต่อกัน สำคัญที่สุดคือให้เด็กรู้จักค้นคว้าในปัญหาของสังคม และกระทำการ อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อช่วยแก้ปัญหาอันให้ดีขึ้น⁹¹

ในด้านเนื้อหาวิชาที่จะก่อให้เกิดความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีนั้น หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้นนี้ มิได้แยกเนื้อหาวิชาออกมาเป็นวิชาหน้าที่พลเมือง

⁹⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503, (ธนบุรี: โรงเรียนการช่างวุฒิศึกษา (แผนกการพิมพ์), 2503) หน้า 16

⁹¹ เรื่องเดียวกัน หน้า 17

และวิชาศีลธรรม ออกมาต่างหากจากวิชาในหมวดสังคมศึกษาอื่น ๆ เช่น วิชาภูมิศาสตร์ และวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น แต่ได้จัดรวมเข้าไว้ด้วยกันเป็นแบบแกนวิชา (Core Curriculum) ดังนั้น การสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี จึงมีอยู่ทั้งในเนื้อหาของทั้งด้านหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ นอกจากนี้หลักสูตรยังได้แบ่งเนื้อหาวิชาแยกไว้รายชั้น มีทั้งเนื้อเรื่องที่ซ้ำซ้อนกันและไม่ซ้ำซ้อนกัน เมื่อพิจารณาหัวข้อเนื้อเรื่องที่หลักสูตรกำหนด และโครงการสอนของกรมสามัญศึกษาในหมวดสังคมศึกษาในระดับชั้นนี้แล้ว พอจะแยกออกเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีที่หลักสูตรและโครงการสอนมุ่งหวังให้ครูผู้สอนสร้างหรือปลูกฝังให้แก่เด็กในชั้นเรียนต่าง ๆ ได้ ดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1. ความคิดรวบยอดในด้านค่านิยมและคำสอนในศาสนา

- 1.1 ความเคารพของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับหน้าที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสได้พักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมีความจริงใจต่อกัน
- 1.2 เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้มีอาวุโสและมีความสามารถ
- 1.3 การอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น
- 1.4 การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา ถือเป็นพิธีการทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน

2. ความคิดรวบยอดในเรื่องการอยู่ร่วมกันในชุมชนชนบทชนเมืองและวัฒนธรรมไทย

- 2.1 การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน
- 2.2 การต้อนรับแขกด้วยอัธยาศัยยินดีงามและรับรองตามฐานะของแขกเป็นมารยาทของเจ้าของบ้าน
- 2.3 ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของบ้าน
- 2.4 การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อยอ่อนน้อมเหมาะสมกับกาลเทศะเป็นคุณสมบัติของคนไทย และจะทำให้อยู่ร่วมกันในชุมชนด้วยความผาสุก

3. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง
 - 3.1 พลเมืองควรมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ระวัง และป้องกันเหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อ ตามกำลังความสามารถโดยเต็มที่
4. ความคิดรวบยอดในด้านความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย
 - 4.1 พลเมืองที่ทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวและเหตุการณ์ของท้องถิ่น
5. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไป
 - 5.1 ชาตินิยมไทยมีวันสำคัญประจำชาติและวันสำคัญทางศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1. ความคิดรวบยอดในเรื่องค่านิยมและคำสอนในศาสนา
 - 1.1 ความผาสุกของเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับหน้าที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสได้พักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมีความจริงใจต่อกัน
 - 1.2 การอยู่ร่วมกันกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น
 - 1.3 เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่อาวุโสและมีความสามารถ
 - 1.4 ศาสนาทุกศาสนาย่อมสอนให้ทุกคนเป็นคนดี
 - 1.5 ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ประพฤติแต่ความดี และทำใจให้บริสุทธิ์
 - 1.6 การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธีการทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน
2. ความคิดรวบยอดด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชน ชนบทชนบทนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย
 - 2.1 การรู้จักความรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้านจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 - 2.2 การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลักอนามัยและยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย

2.3 คนไทยจำเป็นต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป

2.4 การประพาศิตนควยควมสุภภะรียบรยอนนอม เหมะสมกับภภะเทศะ เป็นคูนสมภิตของคคนไทย และจะท่ำให้อยูรวมกันในชุมชนควยควมผาสูก

3. ควมคิควยขอกค่านควมรับคิชอบในหน้ำที่ของพลเมือง

✓ 3.1 พลเมืองคีมี่หน้ำที่ใหควมช่วยเหลือ ระวัง และปองกันเหตุรำหึในชุมชนทุกเมื่อทมก่ำคิ่งควมสมภภโดยเต็มที

4. ควมคิควยขอกคิ่งเกี่ยวกับควมเข้ำใจในระบอบประชธิปไตย

4.1 พลเมืองคิทุกคนทองสนใจคิควมขำวและเหตุภภภคองทองคิ่งและบ้านเมือง

5. ควมคิควยขอกค่านควมรู้เกี่ยวกับภภคองประเทศโดยท้วไป

5.1 ชชาติไทยมี่วันส่ำคัญประจ่ำชชาติ และวันส่ำคัญทงศำสนำทีมี่ควมหมำยคองประชชนอยุมำก

5.2 ประเทศไทยปภคองควยระบอบประชธิปไตย โดยมี่พระมหำภคษัตริย์

เป็นประมุข

5.3 คณะรัฐมนตรีไซอำนำภภคองแทนประชชน โดยมีนำยกรัฐมนตรีเป็น

หัวหน้า

ชั้นประถมปีที่ 3

1. ควมคิควยขอกคิ่งในเรื่องค่านิยมและค่ำสอนในศำสนำ

✓ 1.1 การอยู่รวมกันคองนนั้นทุกคนทองรู้จกการเสี่ยสละและช่วยเหลือคูน

1.2 การรู้จักแบ่งไซทรัพย์เทำทจ่ำเป็น ไม่สุรยสุรยและแบ่งเก็บไว้บำง

นั้น เป็นวิธีไซทรัพย์ที่ถูกคอง

1.3 เรำคองใหควมเคารพนับถือคูนทีมี่อำวุโสและมี่ควมสมภภ

1.4 ศำสนำพุทธสอนให้คนละเว่นควมขำว ใหประพศิตค้ำควมคิ และท่ำ

ใจในบริสุทธี

1.5 การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา
ถือว่าเป็นพิธีการทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน

1.6 การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นนิจ ผลคือการเป็นคนดีตาม
หลักการของพุทธศาสนา

1.7 พุทธศาสนาดูว่า การอุปสมบทนั้นเป็นทั้งการฝึกภาวนาอบรมทั้งด้านร่างกาย
จิตใจ และเป็นการสืบพระศาสนา

1.8 ผู้ที่ใคร่ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดี และมีคุณธรรมประจำใจ
โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีฐานะอย่างไร

1.9 คนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร

2. ความคิดรวบยอดค่านิยมการอยู่ร่วมกันในชุมชนชนบชกรรมนิยมประเพณี
และวัฒนธรรมไทย

2.1 การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสนิทสนมใน
ระหว่างเพื่อนบ้าน

2.2 การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลักอนามัย และยึดถือความเป็น
ระเบียบเรียบร้อย

2.3 การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพและเหมาะสมกับงาน

2.4 คนไทยจำเป็นต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามชนบชกรรมนิยมประเพณี
และวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักมาไทคงไว้ตลอดไป

2.5 การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อยอ่อนน้อม เหมาะสมกับกาละ
เทศะ เป็นคุณสมบัติของคนไทย และจะทำให้อยู่ร่วมกันในชุมชนด้วยความผาสุก

3. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง

✓ 3.1 พลเมืองคึมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ระวัง และป้องกันเหตุร้ายใน
ชุมชนทุกเมื่อ ตามกำลังความสามารถโดยเต็มที่

4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย

4.1 พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่ออันตรรายและความเจริญ
ก้าวหน้าที่จะเกิดต่อประเทศชาติ

4.2 ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติ
ได้รับชื่อเสียว่าเป็นคนรักชาติ

4.3 พลเมืองที่ทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่นและ
บ้านเมือง

5. ความคิดรวบยอดเรื่องความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไป

5.1 ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์เป็น
ประมุข

5.2 การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครอง
ประเทศมาจากปวงชนชาวไทย

5.3 คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็น
หัวหน้า

5.4 ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าข้าราชการในจังหวัดของตน

5.5 ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติและวันสำคัญทางศาสนาที่มีความหมาย
ต่อประชาชนอยู่มาก

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. ความคิดรวบยอดค่านิยมและคำสอนในศาสนา

1.1 ความผาสุกของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับหน้าที่แต่ละคนมีงานทำ
ตามความสามารถ มีโอกาสได้พักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมีความจริงใจต่อกัน

1.2 การอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น

1.3 การรู้จักแบ่งใช้ทรัพย์เท่าที่จำเป็น ไม่สุรุยสุรายและแบ่งเก็บไว้มานั้น
เป็นวิธีใช้ทรัพย์ที่ถูกต้อง

1.4 เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีความอาวุโสและมีความสามารถ

1.5 ศาสนาทุกศาสนาย่อมสอนให้ทุกคนเป็นคนดี

1.6 ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ประพฤติแต่ความดี และทำ
ใจให้บริสุทธิ์

1.7 การทำบุญนั้นมีคุณประโยชน์ในการช่วยฝึกจิตใจของผู้ทำบุญ มีใช้เพื่อ
ผลตอบแทนใด ๆ

1.8 การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่า
เป็นพิธีการทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน

1.9 การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นนิจ ผลคือการเป็นคนดีตาม
หลักการของพุทธศาสนา

1.10 พุทธศาสนาถือว่า การอุปสมบทเป็นทั้งการศึกษารวมทั้งด้านร่างกาย
จิตใจ และเป็นการสืบพระศาสนา

1.11 ผู้ที่ใคร่ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรมประจำใจ โดย
ไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร

1.12 คนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร

2. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน ชนบธรรมเนียมประเพณี
และวัฒนธรรมไทย

2.1 การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสนิทสนมใน
ระหว่างเพื่อนบ้าน

2.2 การรู้จักความรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้าน จะทำ
ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.3 การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลักกอนามัยและยึดถือความเป็น
ระเบียบเรียบร้อย

2.4 การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพและเหมาะสมกับงาน

2.5 คนไทยจำเป็นต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามชนบธรรมเนียมประเพณีและ
วัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป

2.6 การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อยอ่อนน้อม เหมาะสมกับกาลละ
เทศะ เป็นคุณสมบัติของคนไทย และจะทำให้อยู่ร่วมกันในชุมชนด้วยความผาสุก

3. ความคิดรวบยอดด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง
 - 3.1 พลเมืองทุกคนยอมรับความคุ้มครองและเสมอภาคกันทางกฎหมาย
 - 3.2 เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
 - 3.3 ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหารกองเกินที่อำเภอภูมิลำเนาเมื่อมีอายุย่างเข้าปีที่ 18 และไปรับการคัดเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21
 - 3.4 รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนได้โดยอาศัยเงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตามกฎหมาย
 - 3.5 พลเมืองไม่ควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามสิทธิทุกครั้ง
4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย
 - 4.1 การรู้จักสิทธิ หน้าที่และมีความรับผิดชอบเป็นลักษณะของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
 - 4.2 พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่ออันตรายและความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดต่อประเทศชาติ
 - 4.3 ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติได้รับชื่อเสียว่าเป็นคนรักชาติ
 - 4.4 พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเต็มที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
 - 4.5 พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง
5. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไป
 - 5.1 รัฐธรรมนูญคือ กฎหมายสูงสุดของประเทศ
 - 5.2 ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - 5.3 การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมาจากปวงชนชาวไทย

5.4 ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เพื่อให้ใช้อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน

5.5 คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็น

หัวหน้า

5.6 ผู้พิพากษามีหน้าที่ตัดสินคดี

5.7 ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าข้าราชการในจังหวัดของตน

5.8 ชาตินิยมมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญทางศาสนาที่มีความหมาย

ต่อประชาชนอยู่มาก

เกณฑ์ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี ที่ได้จากเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา
 ตามหลักสูตรของชั้นเรียนต่าง ๆ ในระดับประโยคประถมศึกษาตอนต้น ดังกล่าวข้างต้นนี้
 เมื่อพิจารณาตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้
 ในระดับการศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือกแบบเรียนต้อง
 เลือกจากบัญชีแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้
 ตามหลักสูตรไม่เกินจำนวนที่ใคร่รูไว้ในบัญชีของแต่ละหมวดวิชา โดยเฉพาะหมวดวิชา
 สังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้เลือกใช้แบบเรียนเพียงชั้นละ 1 เล่ม
 เท่านั้น⁹² ดังนั้น แบบเรียนสังคมศึกษาแต่ละเล่มของแต่ละชั้นเรียนต้องมีเนื้อหาที่จะสร้าง
 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี ครอบคลุมตามหลักสูตรในชั้นเรียนนั้น ๆ ส่วนการ
 ที่แต่ละเล่มจะเน้นความคิดรวบยอดใดมากน้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ
 เช่น คำนวณเรียบเรียงแบบเรียน ที่จะตีความหมาย หรือขยายรายละเอียดของหัวข้อ
 เนื้อหาวิชาที่หลักสูตรกำหนดไว้ คำนวณเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจพิจารณาแบบ-
 เรียนที่จะวินิจฉัยตามหลักการและระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการพิจารณาแบบเรียนที่จะได้รับ

⁹² คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ใน
 ระดับโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2512, คุรุสารคดีในภาคผนวก หน้า 259 -

อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ และแนวนโยบายการจัดการศึกษาและทัศนของสังคมแต่ละสมัย ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามความสำเร็จในการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีให้เกิดขึ้นแก่เด็กนั้นมีได้สัมพันธ์กับจำนวนครั้งที่เนื้อหาของแบบเรียนนั้นเน้นความคิดรวบยอดเป็นประการสำคัญแต่เพียงประการเดียว วิธีการหรือเทคนิคของการจัดการเรียนการสอนของครูที่จะสร้างหรือปลูกฝังความคิดรวบยอดโดยเฉพาะในด้านความเป็นพลเมืองดีก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน แม้ในเนื้อหาของแบบเรียนจะมีการเน้นความคิดรวบยอดใดเพียงครั้งเดียว หากครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความคิดรวบยอด(The Teaching of Concept) ไปตามลำดับขั้น ก็จะประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการสร้างความคิดรวบยอดได้ ด้วยเหตุนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้จะถือว่า แม้ในเนื้อหาของแบบเรียนจะมีการสร้างความคิดรวบยอดเรื่องใด ๆ เพียงครั้งเดียวก็อาจเพียงพอ แต่ถ้ามมีการเน้นมากแห่งมากกว่าเพียงไร ก็จะยิ่งทำให้การสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นมีผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้นเช่นกัน

การแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี ทั้ง 50 เรื่องตามเกณฑ์ในการวิจัยครั้งนี้ โดยแยกแสดงในเนื้อหาของแบบเรียนและในเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบ เป็นชั้นเรียนแต่ละชั้นไปตามลำดับ ทุก ๆ เรื่องของความคิดรวบยอดจะวิเคราะห์แสดงเป็นค่าความถี่เฉลี่ยของจำนวนหนังสือทั้งหมดในกลุ่มนั้น กับค่าร้อยละของจำนวนหนังสือที่มีความคิดรวบยอดแต่ละหน่วยต่อจำนวนหนังสือทั้งหมดในกลุ่มนั้น

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น โดยสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาในด้านการสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี โดยแยกเป็นความคิดเห็นในเนื้อหาของแบบเรียน กับ ความคิดเห็นในเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบในระดับประถม

ศึกษาตอนต้น (ไม่แยกชั้นเรียน) โดยจะแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดของ
เนื้อหาในปัจจุบัน ในหัวข้อต่าง ๆ รวม 5 เรื่อง คือ

1. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมและคำสอนในศาสนา
2. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน ชนบทชนบทนิยม

ประเพณี และวัฒนธรรมไทย

3. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง
 4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย
 5. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรู้เรื่องการปกครองประเทศไทยทั่วไป
- ทั้งนี้ จะแสดงผลการวิเคราะห์เป็นจำนวนผู้ตอบในแต่ละความคิดเห็น

ตารางที่ 1

ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในแบบเรียน							
		หมวดสังคมศึกษา							
		A	B	C	D	E	F	G	H
* 1.	ก. <u>ค่านิยมและคำสอนในศาสนา</u> ความเคารพของพวกเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับการที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมีความจริงจังต่อกัน	1	1	1	3	3	9	1.8	100
2.	คนซื่อสัตย์ยอมไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ของที่เก็บตกไถมาเป็นของตน	-	-	-	-	-	-	-	-
* 3.	การอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น	1	2	2	4	6	15	3.0	100

หมายเหตุ* ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1

- A. เทียบรถไฟตอนต้นทาง (องค์การการค้าของครูสภา)
- B. ในบ้าน - นอกบ้าน (องค์การการค้าของครูสภา)
- C. ชุดเสริมประสบการณ์สังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1 (องค์การการค้าของครูสภา)
- D. แบบสอนอ่านสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1 (ไทยวัฒนาพานิช)
- E. แบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1 (สื่อการค้า)
- F. รวมความถี่
- G. ความถี่เฉลี่ยของความคิดรวบยอดของแบบเรียนสังคมศึกษาทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากร ชั้นประถมศึกษา 1
- H. ร้อยละของจำนวนแบบเรียนที่แสดงความคิดรวบยอดแต่ละหน่วยต่อจำนวนแบบเรียนหมวดสังคมศึกษา ที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดในชั้นประถมศึกษา 1

ตารางที่ 1 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในแบบเรียน หมวดสังคมศึกษา							
		A	B	C	D	E	F	G	H
4	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น ไม่สุรุยสุราย และ แบ่งเก็บไว้บางส่วน เป็นวิธีใช้ทรัพยากรที่ถูกต้อง	-	-	-	1	-	1	0.2	20
*5	เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีความอาวุโสและมีความ- สามารถ	1	2	1	3	3	10	2.0	100
6	ศาสนาทุกศาสนายอมสอนให้ทุกคนเป็นคนดี	-	-	-	-	1	1	0.2	20
7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ประพฤติแต่ ความดี และทำใจให้บริสุทธิ์	-	-	-	-	-	-	-	-
8	การทำบุญนั้นมีคุณประโยชน์ในการฝึกจิตใจของผู้ทำบุญ มิใช่เพื่อผลตอบแทนใด ๆ	-	-	1	-	2	3	0.6	40
*9	การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัดในวันสำคัญ ทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธีการทำบุญอย่างสำคัญของ- พุทธศาสนิกชน	-	-	-	1	2	3	0.6	40
10	การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นนิจ ผลคือการ เป็นคนดีตามหลักการของพุทธศาสนา	-	-	-	-	-	-	-	-
11	พุทธศาสนาถือว่า การอุปสมบทนั้นเป็นทั้งการศึกษาอบรม กานร่างกาย จิตใจ และเป็น การสืบทอดพระศาสนา	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในแบบเรียน หมวดสังคมศึกษา							
		A	B	C	D	E	F	G	H
12	ผู้ที่ได้ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรม ประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูล- อย่างไร	-	-	-	-	3	3	0.6	20
13	คนยอมุได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์สุจริต และ ซื่อสัตย์เพียร	-	-	-	1	-	1	0.2	20
	ข. <u>การอยู่รวมกันในชุมชน ชนบทรวมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย</u>								
* 14	การรู้จักช่วยเหลือ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความ สนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน	1	-	3	1	2	7	1.4	80
15	การรู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหา เกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้าน จะทำให้อยู่รวมกันอย่างมีความสุข	1	-	1	-	3	5	1.0	60
* 16	การต้อนรับผู้มาเยี่ยมด้วยอัธยาศัยอันดีงามและรับรอง ตามฐานะของผู้มาเยี่ยม เป็นมรรยาทของเจ้าของบ้าน	1	-	1	1	1	4	0.8	80
* 17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของบ้าน	1	-	1	-	1	3	0.6	60
18	การตรงเวลาค้นหมายยอมทำให้ความสัมพันธ์และธุระ กับผู้บังคับบัญชาไปอย่างรวดเร็ว	1	-	-	-	-	1	0.2	20

ตารางที่ 1 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในแบบเรียน หมวดสังคมศึกษา							
		A	B	C	D	E	F	G	H
19	การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลักอนามัย และ ยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย	-	1	-	-	-	1	0.2	20
20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพและเหมาะสมกับงาน	-	-	-	-	-	-	-	-
21	คนไทยจำต้องรู้ และสามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษา ไว้คงไว้ตลอดไป	-	-	1	-	-	1	0.2	20
* 22	การประพาศิตนค้ำยความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมเหมาะ สมกับกาลเทศะ เป็นคุณสมบัติของคนไทย และจะทำให้ อยู่รวมกันในชุมชนด้วยความผาสุก ค. <u>ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u>	1	1	1	2	1	6	1.2	100
23	พลเมืองทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองและเสมอภาคกัน ทางกฎหมาย	-	-	-	-	-	-	-	-
24	เจ้าบ้านต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่มีคนเกิดในบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในแบบเรียน หมวดสังคมศึกษา							
		A	B	C	D	E	F	G	H
25	เมื่อมีคนตาย เจ้าบ้านหรือผู้บุศพคุณเจ้านายทะเบียน ท้องที่หรือตำรวจภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-	-	-
26	การย้ายที่อยู่ต้องเจ้านายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่วันย้ายออกและย้ายเข้า	-	-	-	-	-	-	-	-
27	เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้าเรียนใน- โรงเรียนประถมศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-
28	ประชาชนที่มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ ต้องทำบัตรประชาชนที่ อำเภอภูมิลำเนา	-	-	-	-	-	-	-	-
29	ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหารกองเกินที่ อำเภอภูมิลำเนาเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 18 และไปรับการ คัดเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่ออายุ- ย่างเข้าปีที่ 21	-	-	-	-	-	-	-	-
30	การแต่งงานจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อได้จดทะเบียน สมรสแล้ว	-	-	-	-	-	-	-	-
31	รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ความร่มเย็น เป็นสุขแก่ประชาชนได้โดยอาศัยเงินภาษีอากรที่ประชาชน เสียตามกฎหมาย	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความคิดของความคิดรวบยอดในแบบเรียน หมวดสังคมศึกษา							
		A	B	C	D	E	F	G	H
32	พลเมืองดีควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามสิทธิของตนทุกครั้ง	-	-	-	-	-	-	-	-
* 33	พลเมืองดีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระงับและป้องกันเหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อ ตามกำลังความสามารถโดยเต็มที่	1	-	1	2	3	7	1.4	80
34	คนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติไทย ไม่กระทำการใหญ่ ๆ ที่จะก่อให้เกิดการขายหน้า ได้รับความคูหมีนให้ปรากฏต่อคนอื่น ง. <u>ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย</u>	-	1	-	-	1	2	0.4	40
35	การรู้จักสิทธิหน้าที่และมีความรับผิดชอบเป็นลักษณะของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย	-	-	1	-	-	1	0.2	20
36	พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่ออันตรายและความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดต่อประเทศชาติ	-	-	-	-	-	-	-	-
37	ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติคือชื่อว่า คนรักชาติ	-	-	-	-	-	-	-	-
38	การยอมรับความคิดเห็นของฝ่ายข้างมาก คือหลักการประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอดในแบบเรียน หมวดสังคมศึกษา							
		A	B	C	D	E	F	G	H
39	การประชุมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นและวิธีการ ของทุกคนแล้วพิจารณา เลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด เป็นวิธี การแก้ปัญหาตามหลักการประชาธิปไตย	-	-	1	-	-	1	0.2	20
40	พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ภายในขอบ เขตของกฎหมาย โดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ของผู้อื่น	-	-	-	-	-	-	-	-
41	คนไทยมีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นไทย เพราะมีสิทธิ เสรีภาพ และเป็นอยู่พอควรแก่สภาพ	-	-	-	-	-	-	-	-
* 42	พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญของ ท้องถิ่นและบ้านเมือง <u>จ. ความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไป</u>	-	-	-	-	1	1	0.2	20
43	รัฐธรรมนูญ คือกฎหมายสูงสุดของประเทศ	-	-	-	-	-	-	-	-
44	ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีพระ- มหากษัตริย์เป็นประมุข	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในแบบเรียน หมวดสังคมศึกษา							
		A	B	C	D	E	F	G	H
45	การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าอำนาจสูงสุดใน การปกครองประเทศมาจากปวงชนชาวไทย	-	-	-	-	-	-	-	-
46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อให้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ แทนประชาชน	-	-	-	-	-	-	-	-
47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชนโดยมี- นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	-	-	-	-	-	-	-	-
48	ผู้พิพากษาทำหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	-	-	-	-	-	-	-
49	ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าข้าราชการในจังหวัด- ของตน	-	-	-	-	-	-	-	-
* 50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญทางศาสนา ที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก	-	1	1	1	1	4	0.8	80

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าความคิดรวบยอดในเนื้อหาของหลักสูตร แบบเรียน
สังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกเล่ม บรรจุและเน้นเนื้อหาที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและ
แนวคิด เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในค่านิยมและคำสอนในศาสนา โดยเฉพาะเรื่อง
การอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น มีความดีเฉลี่ยสูง
สุด 3.0 รองลงมาคือการศึกษาให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีความอาวุโสและมีความสามารถ กับเรื่อง
ความผาสุกของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับหน้าที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มี
โอกาสพักผ่อนหย่อนใจตามสมควรและมีความจริงใจต่อกัน ความดีเฉลี่ย 2.0 และ 1.8
ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าแบบเรียนสังคมศึกษาในชั้นนี้คิดโดยส่วนรวมเน้นให้รู้จักชีวิตและ
ความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในบ้านและในโรงเรียน นับว่าเป็นการบรรจุความคิด
รวบยอดของความเป็นพลเมืองดีที่ถูกต้องกับวัยและสภาพโดยทั่วไปของเด็กในขณะนี้ ซึ่ง
ต้องเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับครอบครัวและโรงเรียนก่อน ซึ่งแบบเรียนสังคม
ศึกษาทุกเล่มในชั้นนี้ได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้ไว้พอ ๆ กัน ส่วนความคิดรวบยอด
ในเนื้อหาของหลักสูตรที่แบบเรียนสังคมศึกษาชั้นนี้บรรจุไว้น้อยที่สุดคือ เรื่องพลเมืองดีต้อง
สนใจติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง มีความดีเฉลี่ยเพียง 0.2
แบบเรียนเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น ที่บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องนี้ นับว่าไม่เป็นการ
เพียงพอต่อการสร้างความคิดรวบยอดเรื่องนี้

เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีแบบเรียนหมวดสังคมศึกษาเล่มใดในชั้นนี้ที่บรรจุเนื้อหาที่
จะสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีครบถ้วนตามเกณฑ์ความคิดรวบยอด
ในเนื้อหาของหลักสูตร แต่เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วแบบเรียนสังคมศึกษาทุกเล่มใน
ชั้นนี้บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหาของหลักสูตรต่าง
ต่างกันไปในแต่ละเล่มตามเนื้อหาของกรคำเนนเรื่อง โดยเฉพาะมีแบบเรียนถึงร้อยละ
60 ที่ได้บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องกรรู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแก่เพื่อน
บ้าน จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีความดีเฉลี่ยถึง 1.0 อันเป็นเรื่องที่อยู่
นอกเหนือเนื้อหาของหลักสูตร นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาโดยทั่ว ๆ ไปแล้วแบบเรียนสังคม
ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียบเรียงโดย คร.พิทักษ์ รัชพลเดช และนายโสภณ วีรชัย

โดยบรรจุเนื้อหาที่จะสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีไ้มากกว่าเล่ม
 อื่น ๆ เพราะมีการบรรจุเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อการที่จะสร้างความคิด
 รวบยอดอันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของความเป็นพลเมืองที่ดีหลายประการ เช่น ในด้านค่านิยม
 และคำสอนในศาสนา บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องศาสนาทุกศาสนายอมสอนให้ทุกคน
 เป็นคนดี ซึ่งทำให้เด็กไม่แตกแยกกันเพราะต่างศาสนา กัน และรังเกียจผู้ต่างศาสนา
 กับเรื่องผู้ดีหมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรมประจำใจโดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะ
 ศักดิ์ฐานะอย่างไร เป็นต้น ดังนั้น การสอนวิชาสังคมศึกษาที่เกี่ยวกับการสร้างความ
 คิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในชั้นนี้ ครูผู้สอนจึงควรใช้แบบเรียนหลายเล่ม
 ประกอบกัน

ความถี่รวมยอดที่	ความถี่รวมยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความถี่รวมยอดในหนังสืออ่านประกอบ																						
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	V	W	X
* 1.	ก. <u>ค่านิยมและคำสอนในศาสนา</u> ความสุขของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับ การที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจตามสมควรและมีความจริงใจต่อกัน	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1	2	1	-	1	1	1	2	-	24	1.20	90
2.	คนซื่อสัตย์ยอมไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ของที่เก็บตกได้มาเป็นของตน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ * ความถี่รวมยอดเกี่ยวกับความ เป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตร ดังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 1

- A. อยากรู้จัก (กรมวิชาการ)
- B. ความรักของแม่ (กรมวิชาการ)
- C. ขอแม่ให้ลูกนุก (กรมวิชาการ)
- D. นกกระเจาบช่วยกัน (กรมวิชาการ)
- E. โรงเรียนใหม่ (กรมวิชาการ)
- F. นกแก้วควดแดง (กรมวิชาการ)
- G. บ้านใหม่ (กรมวิชาการ)
- H. ใต้ที่ซู่แพะไล (กรมวิชาการ)
- I. กระจ่างหางสั้น (กรมวิชาการ)
- J. เป็นอะไรดี (กรมวิชาการ)
- K. ใจดีสู้เสือ (กรมวิชาการ)
- L. เป็ดหาย (กรมวิชาการ)

- M. นิทานคำกลอน (กรมวิชาการ)
- N. กระจ่างแหยเสื่อ (กรมวิชาการ)
- P. แม่ไก่สีแดง (กรมวิชาการ)
- Q. เด็กชายเปีย (กรมวิชาการ)
- R. ยายกะต๋า (กรมวิชาการ)
- S. เจ้าคาง (กรมวิชาการ)
- T. ปลาบู่ทอง (กรมวิชาการ)
- U. ไกรช่วยมาลา (กรมวิชาการ)
- V. รวมความดี

W. ความถี่เฉลี่ยของความถี่รวมยอดของหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 1
 X. ร้อยละของจำนวนหนังสืออ่านประกอบที่แสดงความถี่รวมยอดแต่ละหน่วยต่อจำนวนหนังสือที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดชั้นประถมศึกษา 1

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ																						
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	V	W	X
20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพและ เหมาะสมกับงาน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	คนไทยจำต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.05	5
* 22	การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อยอ่อนน้อม เหมาะสมกับกาละเทศะ เป็นคุณสมบัติของคนไทย และจะทำให้อยู่รวมกันในชุมชนด้วยความผาสุก ค. <u>ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	พลเมืองทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองและเสมอ ภาคกันตามกฎหมาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	เจ้าบ้านต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่มีคนเกิดในบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	เมื่อมีคนตาย เจ้าบ้านหรือผู้พบศพต้องแจ้งนาย- ทะเบียนท้องที่หรืออำเภอ ภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	การย้ายที่อยู่ ต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่วันย้ายออกและย้ายเข้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้าเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	0.05 5

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความคิดของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ																							
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	
	จ. <u>ความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศ</u> <u>โดยทั่วไป</u>																								
43	รัฐธรรมนูญ คือกฎหมายสูงสุดของประเทศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44	ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45	การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่าอำนาจสูงสุด ในการปกครองประเทศมาจากปวงชนชาวไทย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เพื่อให้ใช้อำนาจ นิติบัญญัติแทนประชาชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชนโดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48	ผู้พิพากษามีหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
49	ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าข้าราชการใน- จังหวัดของตน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญทาง- ศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 2 หนังสืออ่านประกอบจำนวนถึงร้อยละ 90 ของหนังสืออ่านประกอบ สังคมศึกษา และภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการสร้างความคิดรวบยอดในเรื่อง ความผาสุกของคนเราและครอบครัว ขึ้นอยู่กับการที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจตามสมควรและมีความจริงใจต่อกันมากที่สุดคือ ความดีเฉลี่ยถึง 1.20 รองลงมาคือเรื่องการอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้นทุกคนต้องรู้จักการเสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น ความดีเฉลี่ย 0.75 จำนวนหนังสือที่มีความคิดรวบยอดเรื่องนี้ร้อยละ 60 ความคิดรวบยอด เรื่องที่หนังสืออ่านประกอบบรรจุไว้น้อยที่สุดได้แก่เรื่องคนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความ ซื่อสัตย์สุจริตและความขยันหมั่นเพียร, เรื่องคนไทยจำต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบ- ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป และ เรื่องเด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งแสดง ว่าหนังสืออ่านประกอบในชั้นนี้สอดคล้องกับการสร้างความคิดรวบยอดในเนื้อหาของหลักสูตร และแบบเรียนในชั้นนี้ เป็นบางเรื่องโดยเฉพาะความคิดรวบยอดคำนิยามและคำสอน ในศาสนาเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น

ตารางที่ 3 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาที่ 2

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในแบบเรียนหมวดสังคมศึกษา						
		A	B	C	D	E	F	G
* 1.	ก. <u>ค่านิยมและคำสอนในศาสนา</u> ความผูกพันของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับ การที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มี โอกาสพักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมี - ความจริงใจต่อกัน	3	3	2	2	10	2.50	100
2.	คุณซื่อสัตย์ยอมไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นแม้มอง ที่เก็บตกไถมาเป็นของตน	-	-	-	-	-	-	-
* 3.	การอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการ เสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น	4	3	3	3	13	3.25	100

หมายเหตุ * ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาที่ 1

- A. เมืองที่เราอยู่ (องค์การค่าของครูสภา)
B. แบบสอนอ่านสังคมศึกษา เล่ม 2 (องค์การค่าของครูสภา)
C. เทียบรถไฟตอนปลายทาง (องค์การค่าของครูสภา)
D. แบบสอนอ่านสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาที่ 2 (ไทยวัฒนาพานิช)
E. รวมความดี
F. ความดีเฉลี่ยของความคิดรวบยอดของแบบเรียนสังคมศึกษาทั้งหมดที่เป็น
ตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษาที่ 2
G. ร้อยละของจำนวนแบบเรียนที่แสดงความคิดรวบยอดแต่ละหน่วยต่อจำนวน
แบบเรียนหมวดสังคมศึกษาทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษาที่ 2

ตารางที่ 3 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในแบบเรียนหมวดสังคมศึกษา						
		A	B	C	D	E	G	H
4	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น ไม่สุรุย สุราย และแบ่งเก็บไว้บางส่วนเป็นวิธีใช้- ทรัพย์สินที่ถูกต้อง	1	1	-	-	2	0.50	50
*5	เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้มีอาวุโส และมีความสามารถ	3	4	1	2	10	2.50	100
*6	ศาสนาทุกศาสนายอมสอนให้ทุกคนเป็นคนดี	1	1	-	1	3	0.75	75
*7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ ประพฤติแต่ความดี และทำใจให้บริสุทธิ์	1	1	-	1	3	0.75	75
8	การทำบุญนั้น มีประโยชน์ในการฝึกจิตใจ ของผู้ทำบุญ มีใจเพื่อผลคอนแทนใด ๆ	1	1	-	-	2	0.50	50
*9	การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัด ในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธีการ ทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน	1	2	-	1	4	1.0	75
10	การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็น นิจ ผลคือการเป็นคนดีตามหลักการของ- พุทธศาสนา	-	-	-	1	1	0.25	25
11	พุทธศาสนาถือว่าการอุปสมบทนั้นเป็นทั้ง- การศึกษาอบรมค่านางกาย จิตใจ และ เป็นการสืบทอดศาสนา	-	-	-	-	-	-	-
12	ผู้ที่ได้ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติ ดีและมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึง- ว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร	1	2	-	-	3	0.75	50

ตารางที่ 3 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในแบบเรียนหมวดสังคมศึกษา						
		A	B	C	D	E	F	G
13	คนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์- สุจริต และขยันหมั่นเพียร ข. การอยู่รวมกันในชุมชนชนบ- ธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย	1	-	-	1	2	0.50	50
14	การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิด เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน	-	-	-	-	-	-	-
*15	การรู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น แก่เพื่อนบ้านจะทำให้อยู่รวมกันอย่างมีความสุข	2	2	1	2	7	1.75	100
16	การต้อนรับผู้มาเยี่ยมด้วยอัธยาศัยยินดีงาม และรับรองตามฐานะของผู้มาเยี่ยม เป็น- มารยาทของเจ้าของบ้าน	-	-	1	-	1	0.25	25
17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของ บ้าน	-	-	-	-	-	-	-
18	การตรงเวลาค้นหมายยอมทำให้ความสัมพันธ์ และชู้ระกับผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น	-	-	2	-	2	0.50	25
*19	การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลัก อนามัยและยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย	1	1	-	1	3	0.75	50
20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพ และเหมาะสมกับงาน	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 3 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในแบบเรียนหมวดสังคมศึกษา						
		A	B	C	D	E	F	G
* 21	คนไทยจำต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบ- ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้ อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป	2	2	-	3	7	1.75	75
* 22	การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมเหมาะสมกับกาละเทศะเป็นคุณสมบัติ ของคนไทย และจะทำให้อยู่รวมกันในชุมชน- ชนด้วยความผาสุก	1	2	1	2	6	1.50	100
	ค. <u>ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u>							
23	พลเมืองทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองและ เสมอภาคกันทางกฎหมาย	1	1	-	-	2	0.50	50
24	เจ้าบ้านต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่มีคนเกิดในบ้าน	-	-	-	-	-	-	-
25	เมื่อมีคนตายเจ้าบ้านหรือผู้พบศพต้องแจ้ง นายทะเบียนท้องที่หรือตำรวจภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-	-
26	การย้ายที่อยู่ต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ ภายใน 15 วันนับแต่วันย้ายออกและย้ายเข้า	-	-	-	-	-	-	-
27	เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้า เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	-	-	-	-	-	-	-
28	ประชาชนที่มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ ต้องทำบัตร ประชาชนที่อำเภอภูมิลำเนา	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 3 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในแบบ เรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในแบบ เรียนหมวดสังคมศึกษา						
		A	B	C	D	E	F	G
29	ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหาร กองเกินที่อำเภอภูมิลำเนา เมื่ออายุย่างเข้าปี ที่ 18 และไปรับการคัดเลือกเข้ารับราชการ ทหารกองประจำการเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21	-	-	-	-	-	-	-
30	การแต่งงานจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อ ใดจดทะเบียนสมรสแล้ว	-	-	-	-	-	-	-
31	รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนได้โดยอาศัย เงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตามกฎหมาย	-	1	-	-	1	0.25	25
32	พลเมืองดีควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทน- ราษฎรตามสิทธิของตนทุกครั้ง	-	-	-	-	-	-	-
*33	พลเมืองดีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระงับ และป้องกันเหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อตาม กำลังความสามารถโดยเต็มที่	-	1	-	1	2	0.50	50
34	คนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติ- ไทย ไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิด การขุ่นหน้า ได้รับความดูหมิ่นให้ปรากฏ ต่อคนอื่น	-	-	-	-	-	-	-
35	ง. <u>ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย</u> การรู้จักสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นลักษณะของพลเมืองดีในระบอบประชา- ธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 3 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในแบบเรียนหมวดสังคมศึกษา						
		A	B	C	D	E	F	G
36	พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อส่วนรวมกันต่อ อันตราย และความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดต่อ ประเทศชาติ	-	-	-	2	2	0.50	25
37	ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคง ของประเทศชาติได้ชื่อว่า คนรักชาติ	-	1	-	-	1	0.25	25
38	การยอมรับความคิดเห็นของฝ่ายข้างมาก คือ หลักการประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-
39	การประชุมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็น และวิธีการของทุกคนแล้วพิจารณาเลือกวิธีที่ เหมาะสมที่สุด เป็นวิธีการแก้ปัญหาตามหลัก การประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-
40	พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ ภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ล่วง- ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	1	-	-	-	1	0.25	25
41	คนไทยมีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นไทย เพราะ มีสิทธิเสรีภาพและความเป็นอยู่พอควรแก- อัตรภาพ	-	-	-	-	-	-	-
* 42	พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจศึกษาหาเหตุ- การณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง	1	1	-	1	3	0.75	75

ตารางที่ 3 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในแบบเรียนหมวดสังคมศึกษา						
		A	B	C	D	E	F	G
	จ. <u>ความรู้เกี่ยวกับการปกครอง-</u> <u>ประเทศโดยทั่วไป</u>							
43	รัฐธรรมนูญ คือกฎหมายสูงสุดของประเทศ	-	-	-	-	-	-	-
44	ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	-	1	-	1	2	0.50	50
45	การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมา- จากปวงชนชาวไทย	-	-	-	-	-	-	-
46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อให้ใช้ อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน	-	-	-	-	-	-	-
47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	-	1	-	1	2	0.50	50
48	ผู้พิพากษามีหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	-	-	-	-	-	-
49	ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าข้าราชการ ในจังหวัดของตน	-	-	-	-	-	-	-
*50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญ ทางศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก	1	1	-	1	3	0.75	75

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าความคิดรวบยอดในเนื้อหาของหลักสูตร แบบเรียน
 สังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทุกเล่ม บรรจุและเน้นเนื้อหาที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ
 และแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในค่านิยมและคำสอนในศาสนา โดยเฉพาะใน
 เรื่องการอยู่ร่วมกับคนอนันต์ ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น ความผาสุก
 ของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับหน้าที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสได้
 พักผ่อนหย่อนใจตามสมควรและมีความจริงใจต่อกัน กับเราต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่
 มีอาวุโสและมีความสามารถ โดยมีความถี่เฉลี่ย 3.25, 2.50, 2.50 ตามลำดับ
 นอกจากนี้ แบบเรียนทุกเล่มเน้นเนื้อหาความรู้ร่วมกันในชุมชนชนชนบชธรรมเนียมประ-
 เพณีและวัฒนธรรมไทยในเรื่องการรู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้าน
 จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเรื่องการประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อย
 อ่อนน้อมเหมาะสมกับกาลเทศะเป็นคุณสมบัติของคนไทย และจะทำให้อยู่ร่วมกันในชุมชน
 ด้วยความผาสุก ซึ่งมีความถี่เฉลี่ย 1.75 และ 1.50 ตามลำดับ ส่วนเรื่องคนไทย
 จำเป็นต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้อย่าง
 ถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป มีความถี่เฉลี่ยคือ 1.75 แต่มีแบบเรียนที่บรรจุ
 ความคิดรวบยอดนี้เพียงร้อยละ 75 ความคิดรวบยอดเรื่องอื่น ๆ มีความถี่เฉลี่ยต่ำสุด
 0.50 และแบบเรียนร้อยละ 50 ที่บรรจุเนื้อหาไว้ แบบเรียนที่บรรจุความคิดรวบยอด
 ในเนื้อหาของหลักสูตรไว้ครบถ้วนได้แก่แบบสอนอ่านสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของ
 นายสมาน แสงมลิ และนางเบญจา แสงมลิ จัดพิมพ์จำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
 และแบบสอนอ่านสังคมศึกษาชุดเสริมประสบการณ์สังคมศึกษา เล่ม 2 ของกรมวิชาการ
 จัดพิมพ์จำหน่ายโดยองค์การคณาจารย์คุรุสภา นอกจากนี้แบบเรียนทั้งสองเล่มนี้ยังบรรจุ
 ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมแก่เด็ก
 ในชั้นเรียนนี้ ซึ่งต้องเริ่มเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนที่ตนอยู่ไว้
 ต่างกัน เช่น แบบสอนอ่านสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของนายสมาน แสงมลิ บรรจุ
 ความคิดรวบยอดเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม กับคนยอมได้รับข้อ-
 เสียงเพราะความมีอัสติยสุจริต และความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น ส่วนแบบสอนอ่านสังคม

ศึกษาชุดเสริมประสบการณ์ฯ ของกรมวิชาการ บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องผู้ที่ใคร่ชื่อว่า
ผู้ดีหมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้แทนจะมีฐานะ
ศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร เรื่องรัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ความร่มเย็นเป็นสุข
แก่ประชาชนได้ โดยอาศัยเงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตามกฎหมาย เป็นต้น ความคิด
รวบยอดที่แบบเรียนทั้งสองเล่มนี้เพิ่มเติมไว้นอกจากหลักสูตรตรงกันคือ เรื่องประ-
เทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเรื่อง
คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้า

สำหรับความคิดรวบยอดนอกเนื้อหาของหลักสูตรซึ่งแบบเรียนในชั้นนี้บรรจุไว้
เรื่องที่มีความดีมากที่สุดคือเรื่อง ผู้ที่ใคร่ชื่อว่าผู้ดี หมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรม
ประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร ความดีเฉลี่ย 0.75
จำนวนแบบเรียนร้อยละ 50 ที่บรรจุเรื่องนี้ไว้ในเนื้อหา

ตารางที่ 4 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ						
		A	B	C	D	E	F	G
* 1.	ก. <u>กานียมและคำสอนในศาสนา</u> ความดีสุดของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับ การที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มี โอกาสพักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมีความ จริงใจต่อกัน	4	3	2	3	12	3	100
2.	คุณซื่อสัตย์ยอมไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ของ ที่เก็บตกไถมาเป็นของตน	-	-	-	2	2	0.5	25
* 3.	การอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้นทุกคนต้องรู้จักการ เสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น	2	-	-	2	4	1	50

หมายเหตุ * ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

- A. เทียบสุนทรระหว่างปีภภาคปลาย (องค์การค่าของครูสภา)
- B. คุณที่เราไม่เคยลืม (องค์การค่าของครูสภา)
- C. ทุกตายอดรัก (องค์การค่าของครูสภา)
- D. นันทานอัสป (องค์การค่าของครูสภา)
- E. รวมความดี
- F. ความดีเฉลี่ยของความคิดรวบยอดของหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็น
ตัวอย่างประชากร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
- G. ร้อยละของจำนวนหนังสืออ่านประกอบที่แสดงความคิดรวบยอดแต่ละหน่วย
ต่อจำนวนหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 4 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ						
		A	B	C	D	E	F	G
4	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น ไม่สุรย สุราย และแบ่งเก็บไว้อย่างนั้น เป็นวิธีใช้- ทรัพย์สินที่ถูกต้อง	-	-	-	-	-	-	-
*5	เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีอาวุโส และมีความสามารถ	1	-	-	-	1	0.25	25
*6	ศาสนาทุกศาสนายอมสอนให้ทุกคนเป็นคนดี	-	1	-	-	1	0.25	25
*7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ ประพฤติแต่ความดี และทำใจให้บริสุทธิ์	1	-	-	-	1	0.25	25
8	การทำบุญนั้นมีประโยชน์ในการฝึกจิตใจ ของผู้ทำบุญ มีใช้เพื่อผลตอบแทนใด ๆ	-	-	-	-	-	-	-
*9	การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัด ในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธีการ ทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน	-	-	-	-	-	-	-
10	การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็น นิจ ผลคือการเป็นคนดีตามหลักการของ พุทธศาสนา	1	-	-	-	1	0.25	25
11	พุทธศาสนาถือว่าการอุปสมบทนั้น เป็นทั้ง การศึกษาอบรมค่านางกาย จิตใจ และ เป็นการสืบพระศาสนา	-	-	-	-	-	-	-
12	ผู้ที่ได้ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดี และมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่า ผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร	-	-	-	3	3	0.75	25

ตารางที่ 4 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ						
		A	B	C	D	E	F	G
13	คนยอมได้รับชื่อเสีย เพราะความซื่อสัตย์ สุจริต และขยันหมั่นเพียร ข. <u>การอยู่ร่วมกันในชุมชน ชนบ- ชรรณเนียนประเพณีและวัฒนธรรมไทย</u>	-	5	-	6	11	2.75	50
14	การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิด เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน	1	4	1	-	6	1.50	75
*15	การรู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น แก่เพื่อนบ้านจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	-	2	-	1	3	0.75	50
16	การต้อนรับผู้มาเยี่ยมด้วยอัธยาศัยอันดีงาม และรับรองตามฐานะของผู้มาเยี่ยม เป็น- มรรยาทของเจ้าของบ้าน	1	1	-	-	2	0.5	50
17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของ บ้าน	-	-	-	-	-	-	-
18	การตรงเวลาค้นหมายยอมทำให้ความสัมพันธ์ และชู้ระกับผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น	-	-	-	-	-	-	-
*19	การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลัก อนามัยและยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย	-	-	-	-	-	-	-
20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพ และเหมาะสมกับงาน	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ						
		A	B	C	D	E	F	G
* 21	คนไทยจำต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบ- ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้ อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป	-	1	-	-	1	0.25	25
* 22	การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมเหมาะสมกับกาลเทศะเป็นคุณสมบัติ ของคนไทย และจะทำให้ได้อยู่ร่วมกันในชุมชน ชนด้วยความผาสุก	-	-	-	-	-	-	-
	ค. <u>ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u>							
23	พลเมืองทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองและ เสมอภาคกันทางกฎหมาย	-	-	-	-	-	-	-
24	เจ้าบ้านต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วันนับแต่มีคนเกิดในบ้าน	-	-	-	-	-	-	-
25	เมื่อมีคนตายเจ้าบ้านหรือผู้พบศพต้องแจ้ง นายทะเบียนท้องที่หรือตำรวจภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-	-
26	การย้ายที่อยู่ต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ ภายใน 15 วันนับแต่วันย้ายออกและย้ายเข้า	-	-	-	-	-	-	-
27	เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้า เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	-	-	-	-	-	-	-
28	ประชาชนที่มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ ต้องทำบัตร ประชาชนที่อำเภอภูมิลำเนา	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ						
		A	B	C	D	E	F	G
29	ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหาร กองเกินที่อำเภอภูมิลำเนาเมื่ออายุย่างเข้าปี ที่ 18 และไปรับการคัดเลือกเข้ารับราชการ ทหารกองประจำการเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21	-	-	-	-	-	-	-
30	การแต่งงานจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อ โคจรจดทะเบียนสมรสแล้ว	-	-	-	-	-	-	
31	รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนได้โดยอาศัย เงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตามกฎหมาย	1	-	-	-	1	0.25	25
32	พลเมืองดีควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทน- ราษฎรตามสิทธิของตนทุกครั้ง	-	-	-	-	-	-	
*33	พลเมืองดีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระงับ และป้องกันเหตุร้ายในชุมชนจนทุกเมื่อตาม กำลังความสามารถโดยเต็มที่	-	-	-	-	-	-	
34	คนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติ- ไทย ไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิด การขวยหน้า ได้รับความดูหมิ่นให้ปรากฏ ต่อคนอื่น	1	-	-	-	1	0.25	25
35	ง. <u>ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย</u> การรู้จักสิทธิ หน้าที่และมีความรับผิดชอบ เป็นลักษณะของพลเมืองดีในระบอบประชา- ธิปไตย	-	-	-	-	-	-	

ตารางที่ 4 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ						
		A	B	C	D	E	F	G
36	พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อ อันตรายและความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดต่อ ประเทศชาติ	-	-	-	-	-	-	-
37	ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่ง คั่งของประเทศชาติได้ชื่อว่า คนรักชาติ	-	3	-	-	3	0.75	25
38	การยอมรับความคิดเห็นของฝ่ายข้างมาก คือ หลักการประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-
39	การประชุมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็น และวิธีการของทุกคนแล้วพิจารณาเลือกวิธีที่ เหมาะสมที่สุด เป็นวิธีการแก้ปัญหาตามหลัก การประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-
40	พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ ภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ล่วง- ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	-	-	-	-	-	-	-
41	คนไทยมีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นไทย เพราะ มีสิทธิเสรีภาพและความเป็นอยู่พอควรแก- อรรถภาพ	-	-	-	-	-	-	-
*42	พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าว เหตุ- การณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ						
		A	B	C	D	E	F	G
	จ. <u>ความรู้เกี่ยวกับการปกครอง- ประเทศโดยทั่วไป</u>							
43	รัฐธรรมนูญ คือกฎหมายสูงสุดของประเทศ	-	-	-	-	-	-	-
44	ประเทศไทยปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	-	-	-	-	-	-	-
45	การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มา จากปวงชนชาวไทย	-	-	-	-	-	-	-
46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เพื่อให้ใช้ อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน	-	-	-	-	-	-	-
47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	-	-	-	-	-	-	-
48	ผู้พิพากษาทำหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	-	-	-	-	-	-
49	ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าข้าราชการ ในจังหวัดของตน	-	-	-	-	-	-	-
* 50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญ ทางศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าหนังสืออ่านประกอบที่เป็นตัวอย่างประชากรใน
 ชั้นประถมปีที่ 2 ไบรรรูเนื้อหาการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี
 ในขอบเขตของหลักสูตรสังคมศึกษาคือ ในด้านค่านิยมและคำสอนในศาสนาเป็น
 ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในเรื่องความดีของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับหน้าที่แต่ละ
 คนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสได้พักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมีความจริงใจ
 ต่อกัน โดยมีความถี่เฉลี่ยถึง 3.0 และหนังสือร้อยละ 100 ที่บรรจุเนื้อหาที่ ร่องลงมา
 คือเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้นทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น เรื่องการ
 รู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้านจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 ความถี่เฉลี่ย 1.0 และ 0.75 ตามลำดับ จำนวนหนังสือที่บรรจุเนื้อหาเรื่องนี้ ร้อยละ
 50 ซึ่งแสดงว่าเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบที่เป็นตัวอย่างประชากรสอดคล้องกับเนื้อหา
 ในการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษาในชั้นนี้
 ที่ผลการวิเคราะห์ได้แสดงให้เห็นว่าแบบเรียนสังคมศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องเหล่านี้
 เช่นกัน ส่วนความคิดรวบยอดเรื่องอื่น ๆ ในเนื้อหาของหลักสูตรส่วนมากบรรจุเนื้อหา
 ในด้านค่านิยมและคำสอนในศาสนา และมีความถี่น้อยที่สุด 0.25 จำนวนหนังสือที่เป็น
 ตัวอย่างประชากรที่มีเนื้อหา ร้อยละ 25 นั้นมีอยู่หลายเรื่อง ซึ่งหนังสืออ่านประกอบจะ
 บรรจุความคิดรวบยอดไว้เล่มละเรื่อง เว้นแต่ที่ทานอัสป ดังนั้นการเรียนการสอนเพื่อ
 สร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีเพิ่มเติมจากแบบเรียนโดยใช้หนังสืออ่าน
 ประกอบนั้นต้องใช้หนังสือหลาย ๆ เล่ม

ที่น่าสังเกตเกี่ยวกับหนังสืออ่านประกอบที่เป็นตัวอย่างประชากรนี้ไบรรรู
 เนื้อหาในการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีนอกเหนือจากเนื้อหา
 ของหลักสูตรเรื่องคนยอมได้รับข้อเสียเพราะความซื่อสัตย์สุจริต และความขยันหมั่นเพียร
 ไว้อยู่ในเกณฑ์สูง คือความถี่เฉลี่ยถึง 2.75 และจำนวนหนังสือร้อยละ 50 ที่บรรจุความ
 คิดรวบยอดเรื่องนี้ แสดงว่าเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบที่เป็นตัวอย่างประชากรใน
 ชั้นเรียนนี้ มีความเหมาะสมต่อการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี
 พื้นฐานในด้านค่านิยมต่อการยึดถือเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน ความคิดรวบยอด

ที่ตัวอย่างประชากรของหนังสือกลุ่มนี้ให้ความสำคัญรองลงมาคือ เรื่องการรู้จักช่วยเหลือ
 เยื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน เรื่องผู้ที่ใครชอว่า
 ผู้ดี หมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์
 ฐานะอย่างไร กับเรื่องผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศ
 ชาติได้ชื่อว่าคนรักชาติ ซึ่งมีความถี่เฉลี่ย 2.75, 0.75 และ 0.75 ตามลำดับ
 ตัวอย่างประชากรที่บรรจุความคิดรวบยอดดังกล่าว ร้อยละ 50, 25 และ 25 ตามลำดับ
 นอกจากนี้ มีความคิดรวบยอดหลายเรื่องในเนื้อหาของหลักสูตรที่ตัวอย่างประชากรกลุ่ม
 นี้ไม่บรรจุไว้ในเนื้อหาของหนังสือ เช่น เรื่อง การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตาม
 อนามัย และยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย เรื่องการไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระ
 เทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางศาสนาเป็นพิธีการทำบุญที่สำคัญของพุทธศาสนิกชน เรื่องการ
 ประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อยอ่อนน้อมเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นคุณสมบัติของ
 คนไทยและจะทำให้ได้อยู่รวมกันในกลุ่มชนด้วยความผาสุก เรื่องพลเมืองดีมีหน้าที่ให้
 ความช่วยเหลือ ระวังและป้องกันเหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อ ตามกำลังความสามารถโดย
 เต็มที่ และเรื่องพลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่น และ
 บ้านเมือง เป็นต้น ซึ่งแสดงว่าหนังสืออ่านประกอบที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยส่วน
 รวมมีเนื้อหาเสริมสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเป็นบางเรื่องเท่า
 นั้น

ตารางที่ 5 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 3

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในแบบเรียนสังคมศึกษา					
		A	B	C	D	E	F
	ก. <u>ค่านิยมและคำสอนในศาสนา</u>						
1.	ความผูกพันของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับ การที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มี โอกาสที่ทุกคนหย่อนใจตามสมควร และมีความ จริงใจต่อกัน	-	-	1	1	0.33	33
2.	คนที่ผู้สยยอมไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ ของที่เก็บตกไถมา เป็นของตน	-	-	-	-	-	-
* 3.	การอยู่รวมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการ เสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น	2	2	1	5	1.67	100
* 4.	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น ไม่สุรุย- สุราย และแบ่งเก็บไว้บางส่วน เป็นวิธีใช้ ทรัพย์สินที่ถูกต้อง	2	2	2	6	2.0	100

หมายเหตุ * ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 3

- A. บ้านเมืองของเรา (องค์การค่าของครูสภา)
B. แบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 3 (องค์การค่าของครูสภา)
C. แบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 3 (ไทยวัฒนาพานิช)
D. รวมความดี
E. ความดีเฉลี่ยของความคิดรวบยอดของแบบเรียนสังคมศึกษาทั้งหมดที่เป็น
ตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 3
F. ร้อยละของจำนวนแบบเรียนที่แสดงความคิดรวบยอดแต่ละหน่วยต่อจำนวน
แบบเรียนหมวดสังคมศึกษาทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 3

ตารางที่ 5 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
* 5	เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีอาวุโสและมีความสามารถ	4	3	4	11	3.67	100
6	ศาสนาทุกศาสนาย่อมสอนให้ทุกคนเป็นคนดี	5	5	-	10	3.33	67
* 7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ประพฤติแต่ความดีและทำให้บริสุทธิ์	3	3	2	8	2.67	100
8	การทำบุญนั้นมีประโยชน์ในการฝึกจิตใจของ ผู้ทำบุญ มิใช่เพื่อผลตอบแทนใด ๆ	1	1	-	2	0.67	67
* 9	การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัด ในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธีการ ทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน	2	2	3	7	2.33	100
* 10	การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็น- นิจ ผลคือการเป็นคนดีตามหลักการของ พุทธศาสนา	1	1	1	3	1.0	100
* 11	พุทธศาสนาถือว่าการอุปสมบทนั้น เป็นทั้ง การศึกษาอบรมค่านร่างกาย จิตใจ และ เป็นการสืบพระศาสนา	2	2	-	4	1.33	67
* 12	ผู้ที่ใ้ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดี และมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่า ผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร	2	2	-	4	1.33	67
* 13	คนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์ สุจริต และขยันหมั่นเพียร	2	2	-	4	1.33	67

ตารางที่ 5 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
	ข. <u>การอยู่ร่วมกันในชุมชนชนบท</u> <u>นิยมประเพณี และวัฒนธรรมไทย</u>						
*14	การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิด เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน	3	3	2	8	2.67	100
15	การรู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น แก่เพื่อนบ้านจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	-	-	-	-	-	-
16	การต้อนรับผู้มาเยี่ยมด้วยอัธยาศัยอันดีงาม และรับรองตามฐานะของผู้มาเยี่ยม เป็น มารยาทของเจ้าของบ้าน	-	-	1	1	0.33	33
17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของ บ้าน	-	-	-	-	-	-
18	การตรงเวลากันหมายยอมทำให้ความสัมพันธ์ และชู้ระกับผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น	-	-	-	-	-	-
*19	การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลัก อนามัยและยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย	1	1	1	3	1.0	100
*20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพ และเหมาะสมกับงาน	1	1	1	3	1.0	100
*21	คนไทยจำต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบ- ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้ อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป	7	7	4	18	6.0	100

ตารางที่ 5 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
*22	การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นคุณสมบัติ ของคนไทย และจะทำให้อยู่รวมกันในชุมชน- ชนด้วยความผาสุก	1	1	2	3	1.33	100
	ค. <u>ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u>						
23	พลเมืองทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองและ เสมอภาคกันทางกฎหมาย	-	-	-	-	-	-
24	เจ้าบ้านต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วันนับแต่มีคนเกิดในบ้าน	-	-	-	-	-	-
25	เมื่อมีคนตายเจ้าบ้านหรือผู้พบศพต้องแจ้ง นายทะเบียนท้องที่หรือตำรวจภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-
26	การย้ายที่อยู่ต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ ภายใน 15 วันนับแต่วันย้ายออกและย้ายเข้า	-	-	-	-	-	-
27	เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้า เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	-	-	-	-	-	-
28	ประชาชนที่มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ ต้องทำบัตร ประชาชนที่อำเภอภูมิลำเนา	-	-	-	-	-	-
29	ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหาร กองเกินที่อำเภอภูมิลำเนาเมื่ออายุย่างเข้าปี ที่ 18 และไปรับการศึกษาเลือกเข้ารับราชการ ทหารกองประจำการเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 5 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
30	การแต่งงานจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อ ได้จดทะเบียนสมรสแล้ว	1	1	-	2	0.67	67
31	รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนได้โดยอาศัย เงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตามกฎหมาย	-	-	1	1	0.33	33
32	พลเมืองดีควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทน- ราษฎรตามสิทธิของตนทุกครั้ง	-	-	-	-	-	-
*33	พลเมืองดีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระงับ และป้องกันเหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อตาม กำลังความสามารถโดยเต็มที	-	1	-	1	0.33	33
34	คนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติ- ไทย ไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิด การขายหน้า ได้รับความดูหมิ่นให้ปรากฏ ต่อคนอื่น	-	-	-	-	-	-
	ง. <u>ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย</u>						
35	การรู้จักสิทธิ หน้าที่และมีความรับผิดชอบ เป็นลักษณะของพลเมืองดีในระบอบประชา- ธิปไตย	-	-	-	-	-	-
*36	พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อ ผู้อื่น หน้าที่และความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิด ต่อประเทศชาติ	7	7	1	15	5.0	100

ตารางที่ 5 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในแบบ เรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
*37	ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติได้ชื่อว่า คนรักชาติ	5	5	3	13	4.33	100
38	การยอมรับความคิดเห็นของฝ่ายข้างมาก คือ หลักการประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-
39	การประชุมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็น และวิธีการของทุกคนแล้วพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด เป็นวิธีการแก้ปัญหาตามหลักการประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-
40	พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	-	-	-	-	-	-
41	คนไทยมีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นไทย เพราะมีสิทธิเสรีภาพและความเป็นอยู่พอควรแก่อัตภาพ	-	-	-	-	-	-
*42	พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง จ. <u>ความรู้เกี่ยวกับการปกครอง- ประเทศโดยทั่วไป</u>	-	1	1	2	0.67	67
43	รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดของประเทศ	2	2	-	4	1.33	67

ตารางที่ 5 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
*44	ประเทศไทยปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	1	2	1	4	1.33	100
*45	การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มาจากปวงชนชาวไทย	1	1	1	3	1.0	100
46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อให้ใช้อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน	-	-	-	-	-	-
*47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	1	1	1	3	1.0	100
48	ผู้พิพากษามีหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	1	-	1	0.33	33
*49	ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าข้าราชการในจังหวัดของตน	2	2	2	6	2.0	100
*50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญทางศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก	1	1	1	3	1.0	100

ตารางที่ 5 ตัวอย่างประชากรทั้งหมดของแม่เรียนสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ให้ความสำคัญในการสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีตามเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษามากที่สุดในด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชนชน ชนบทชนบทนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เรื่องคนไทยจำเป็นต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามชนบทชนนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป ความถี่เฉลี่ย 6.0 รองลงไปเป็นด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ในเรื่องพลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่ออันตรายและความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดต่อประเทศชาติ กับเรื่องผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติได้ชื่อว่าคนรักชาติ โดยมีความถี่เฉลี่ย 5.0 และ 4.33 ตามลำดับ ส่วนในด้านค่านิยมและคำสอนในศาสนา ให้ความสำคัญรองลงมาในเรื่องการให้ความเคารพผู้มีอาวุโสและมีความสามารถ ความถี่เฉลี่ย 3.67 นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องการรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน เรื่องศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่วให้ประพฤติดุศีลธรรม และทำให้บริสุทธิ์ กับเรื่องการไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางศาสนาถือว่าเป็นพิธีการทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน โดยมีความถี่เฉลี่ย 2.67, 2.67 และ 2.33 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเหมาะสมกับวัยของเด็กซึ่งต้องเริ่มเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนชนและประเทศชาติ ความคิดรวบยอดในเนื้อหาของหลักสูตรที่ตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือเรื่องพลเมืองดีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระงับและป้องกันเหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อ ตามกำลังความสามารถโดยเต็มที่ มีความถี่เฉลี่ย 0.33 และจำนวนตัวอย่างประชากรที่มีความคิดรวบยอดเรื่องนี้ร้อยละ 33

ส่วนความคิดรวบยอดนอกเหนือจากเนื้อหาของหลักสูตรที่ตัวอย่างประชากรให้ความสำคัญมากคือ เรื่องศาสนาทุกศาสนายอมสอนให้ทุกคนเป็นคนดี กับเรื่องรัฐธรรมนูญคือกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งมีความถี่เฉลี่ย 3.33 และ 1.33 ตามลำดับ จำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องนี้ร้อยละ 67 เท่ากัน ซึ่งน่าจะเป็นการเหมาะสมสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กในระดับนี้ที่ควรสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ กว้าง

ข้างขึ้น รวมทั้งความรูพื้นฐานของระบอบการปกครองประเทศ

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วจะเห็นได้ว่าโดยเนื้อหาที่จะให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีตามเกณฑ์ของหลักสูตรแล้ว แบบเรียนสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของกรมวิชาการจัดพิมพ์จำหน่ายโดยองค์การคณาของคุรุสภา น่าจะเป็นเล่มที่ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด

ตารางที่ 6 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ความคิดรวบยอดที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1.	ก. <u>กานินิยมและคำสอนในศาสนา</u> ความดีสุดของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับการที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมีความจริงใจต่อกัน	-	-	-	-	1	-	1	0.16	16.6
2.	คุณซื่อสัตย์ยอมไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ของที่เก็บตกไถมาเป็นของตน	-	-	-	-	-	-	-	-	
*3.	การอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น	-	-	-	-	5	-	5	0.83	16.6

หมายเหตุ * ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

- A. บทประพันธ์อุทิศถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ (องค์การค่าของครูสภา)
- B. ปลอคภย์ไวคุณ (องค์การค่าของครูสภา)
- C. ภูมิศาสตร์ เล่ม 1 (องค์การค่าของครูสภา)
- D. สังวทรพิญากร (องค์การค่าของครูสภา)
- E. การสหกรณ์ (องค์การค่าของครูสภา)
- F. บุคคลสำคัญของชาติไทย (องค์การค่าของครูสภา)

- G. รวมความดี
- H. ความดีเฉลี่ยของความคิดรวบยอดของหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- I. ร้อยละของจำนวนหนังสืออ่านประกอบที่แสดงความคิดรวบยอดแต่ละหน่วยต่อจำนวนหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 6 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษา 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
*4	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น ไม่สุรุยสุรายและแบ่งเก็บไว้บางส่วน เป็นวิธีใช้ทรัพย์สินที่ถูกต้อง	-	-	-	-	1	-	1	0.16	16.6
*5	เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่อาวุโสและมีความสามารถ	-	-	-	-	1	-	1	0.16	16.6
6	ศาสนาทุกศาสนาย่อมสอนให้ทุกคนเป็นคนดี	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ประพฤติแต่ความดี และทำใจให้บริสุทธิ์	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	การทำบุญนั้นมีประโยชน์ในการฝึกจิตใจของผู้ทำบุญ มีใช้เพื่อผลตอบแทนใด ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*9	การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธีการทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*10	การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นนิจ ผลคือการเป็นคนดีตามหลักการของพุทธศาสนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*11	พุทธศาสนาถือว่าการอุปสมบทนั้น เป็นทั้งการศึกษาอบรมคานร่างกาย จิตใจ และเป็นการสืบพระศาสนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 6 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
*12	ผู้ที่ใคร่ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรม ประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูล- อย่างไร	2	-	-	-	-	-	2	0.33	16.6
*13	คนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์สุจริต และขยัน หมั่นเพียร	5	-	-	-	2	-	7	1.16	33.3
	ข. <u>การอยู่ร่วมกันในชุมชนชน ชนบทรรมนิยม</u> <u>ประเพณี และวัฒนธรรมไทย</u>									
*14	การรู้จักช่วยเหลือผู้แก่ผู้ชราผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้เกิดความ สนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน	-	-	-	-	-	4	4	0.66	16.6
15	การรู้จักปฏิบัติชอบร่วมกัน เมื่อมีปัญหา เกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้าน จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	1	1	-	2	1	-	5	0.83	66.6
16	การต้อนรับผู้มาเยี่ยมผู้ทวยหาศรัยอันดีงาม และ รับรอง คามฐานะของผู้มาเยี่ยม เป็นมารยาทของเจ้าของบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	การตรงเวลานักหมายยอมทำให้ความสัมพันธ์และธุระกับ ผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 6 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ความคิดรวบยอดที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
*19	การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลักอนามัย และยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย	-	1	-	-	-	-	1	0.16	16.6
*20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพและเหมาะสมกับงาน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*21	คนไทยจำต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*22	การประพาศิตนด้วยสภาพเรียบร้อย อ่อนน้อม- เหมาะสมกับกาลเทศะเป็นคุณสมบัติของคนไทย และจะ ทำให้อยู่รวมกันในชุมชนด้วยความผาสุก ค. <u>ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u>	-	1	-	-	-	-	1	0.16	16.6
23	พลเมืองทุกคนยอมรับความคุ้มครองและเสมอภาคกัน ทางกฎหมาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	เจ้าบ้านต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วันนับแต่ มีคนเกิดในบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	เมื่อมีคนตายเจ้าบ้านหรือผู้พบศพต้องแจ้งนายทะเบียน- ท้องที่หรือตำรวจภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 6 ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษา 3 (ต่อ)

ความถี่รวมยอดที่	ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความถี่รวมยอดในหนังสืออ่านประกอบ								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
26	การย้ายที่อยู่ต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่วันย้ายออกและย้ายเข้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	ประชาชนที่มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ ต้องทำบัตรประชาชนที่อำเภอภูมิลำเนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหารกองเกินที่อำเภอภูมิลำเนาเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 18 และไปรับการคัดเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30	การแต่งงานจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อได้จดทะเบียนสมรสแล้ว	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนได้โดยอาศัยเงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตามกฎหมาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	พลเมืองดีควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามสิทธิของตนทุกครั้ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 6 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษา 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
*33	พลเมืองดีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระดับและป้องกัน เหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อตามกำลังความสามารถ- โดยเต็มที่	-	-	-	-	-	1	1	0.16	16.6
34	คนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติไทย ไม่กระทำ การใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดการขายหน้า ได้รับความคูหมิ่น ให้ปรากฏต่อคนอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ง. <u>ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย</u>									
35	การรู้จักสิทธิ หน้าที่และมีความรับผิดชอบ เป็นลักษณะ ของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-	-	
*36	พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่ออันตราย และความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดต่อประเทศชาติ	-	-	-	5	-	2	7	1.16	33.3
*37	ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของ ประเทศชาติคือชื่อว่า คนรักชาติ	-	-	-	-	-	10	10	1.66	16.6
38	การยอมรับความคิดเห็นของฝ่ายข้างมาก คือหลักการ ประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39	การประชุมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นและวิธีการ ของทุกคนแล้วพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด เป็นวิธี การแก้ปัญหาตามหลักการประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 6 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษา 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
40	พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41	คนไทยมีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นไทย เพราะมีสิทธิเสรีภาพ และความเป็นอยู่พอควรแก่สภาพ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*42	พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าว เหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	จ. <u>ความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไป</u>									
43	รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดของประเทศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*44	ประเทศไทยปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	-	-	-	-	-	-	-	-	-
*45	การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มาจากปวงชนชาวไทย	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อให้ใช้อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 6 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษา 3 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
* 47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมี- นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48	ผู้พิพากษามีหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	-	-	-	-	-	-	-	-
* 49	ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าข้าราชการในจังหวัด ของตน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
* 50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญทางศาสนา ที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าในการเสริมสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา ของเนื้อหาหนังสืออ่านประกอบซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ให้ความสำคัญในด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เรื่องพลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่ออันตรายและความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดต่อประเทศชาติ กับค่านิยมและคำสอนในศาสนาเรื่องคนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ในอันดับสูงสุดเท่ากันทั้งในด้านความถี่เฉลี่ย คือ 1.16 และจำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุเรื่องทั้งสองนี้คือ ร้อยละ 33.3 รองลงมาคือเรื่องผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญมั่นคงของประเทศชาติได้ชื่อว่าคนรักชาติ ความถี่เฉลี่ย 1.16 ในจำนวนตัวอย่างประชากรร้อยละ 16.6 กับเรื่องการอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น ความถี่เฉลี่ย 0.83 ในจำนวนตัวอย่างประชากรร้อยละ 16.6 ส่วนความคิดรวบยอดเรื่องอื่น ๆ ในเนื้อหาของหลักสูตรมีไม่ครบทุกเรื่อง เรื่องที่มีในเนื้อหาของตัวอย่างประชากรก็มีอยู่ในเกณฑ์น้อย คือ ความถี่เฉลี่ย 0.66 เรื่องการรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน เรื่องผู้ที่ใคร่ขอว่าผู้ใดหมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร ความถี่เฉลี่ย 0.33 ความคิดรวบยอดที่เหลือมีความถี่เฉลี่ย 0.16 และตัวอย่างประชากรที่มีเนื้อหาสร้างความคิดรวบยอดเหล่านี้ร้อยละ 16.6 นั่นคือ ตัวอย่างประชากรของหนังสืออ่านประกอบในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นี้ ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดบรรจุเนื้อหาในการสร้างความคิดรวบยอดเล่มละเรื่อง และสอดคล้องกับการเสริมสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรเป็นบางเรื่องเท่านั้น ดังนั้น การใช้หนังสืออ่านประกอบเพื่อเป็นอุปกรณ์ในการเสริมสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี จึงต้องใช้หลายเล่มประกอบกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ได้ให้ความสำคัญการสร้างความคิดรวบยอดด้านการรู้จักความรับผิดชอบต่อร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้าน จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งอยู่นอกเหนือเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

อยู่ในเกณฑ์สูงคือ มีความถี่เฉลี่ย 0.83 และจำนวนตัวอย่างประชากรร้อยละ 66.6
ที่มีเนื้อหาเรื่องนี้ และน่าจะมีความสำคัญที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมที่จะต้อง
ปลูกฝังให้เกิดแก่เด็กตั้งแต่วัยนี้เป็นต้นไป ซึ่งในแบบเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร
ชั้นเดียวกันนี้ไม่ได้บรรจุเนื้อหาความคิดรวบยอดเรื่องนี้ไว้ จึงนับได้ว่าหนังสืออ่านประ-
ถมที่มีความคิดรวบยอดเรื่องนี้จะมีส่วนในการเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นพลเมืองดีใน
ด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชนให้แก่เด็กในวัยนี้เป็นต้นไป

ตารางที่ 7 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 4

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
	ก. กานินิยมและคำสอนในศาสนา						
* 1.	ความผูกพันของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับ การที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มี โอกาสพักผ่อนหย่อนใจตามสมควร และมีความ จริงใจต่อกัน	2	1	1	4	1.33	100
2.	คนที่ผู้สืบทอดไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ ของที่เก็บตกได้มาเป็นของตน	-	-	-	-	-	-
* 3.	การอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการ เสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น	6	2	4	12	4.0	100
* 4.	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น ไม่สุรุย- สุราย และแบ่งเก็บไว้บางส่วน เป็นวิธีใช้ ทรัพย์สินที่ถูกต้อง	3	3	4	10	3.33	100

หมายเหตุ * ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 4

- A. เราและเพื่อนบ้านของเรา (องค์การกล้าของครูสภา)
B. แบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 4 (องค์การกล้าของครูสภา)
C. แบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา 4 (ไทยวัฒนาพานิช)
D. รวมความดี
E. ความดีเฉลี่ยของความคิดรวบยอดของแบบเรียนสังคมศึกษาทั้งหมดที่เป็น
ตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 4
F. ร้อยละของจำนวนแบบเรียนที่แสดงความคิดรวบยอดแต่ละหน่วยต่อจำนวน
แบบเรียนสังคมศึกษาทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 4

ตารางที่ 7 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
*5	เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้มีอาวุโส และมีความสามารถ	5	5	5	15	5.0	100
*6	ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี	2	2	-	4	1.33	67
*7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่วให้ ประพฤติแต่ความดี และทำใจให้บริสุทธิ์	1	2	2	5	1.67	100
*8	การทำบุญนั้น มีประโยชน์ในการฝึกจิตใจ ของผู้ทำบุญ มีโช เพื่อผลตอบแทนใด ๆ	-	1	1	2	0.67	67
*9	การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่ วัดในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธี การทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน	3	2	2	7	2.33	100
*10	การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็น นิจ ผลคือการเป็นคนดีตามหลักการของ- พุทธศาสนา	1	1	1	3	1.0	100
*11	พุทธศาสนาถือว่าการอุปสมบทนั้น เป็นทั้ง การศึกษาอบรมคานร่างกาย จิตใจ และ เป็นการสืบพระศาสนา	1	1	1	3	1.0	100
*12	ผู้ที่ได้ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดี และมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่า ผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร	1	-	-	1	0.33	33
*13	คนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์- สุจริตและขยันหมั่นเพียร	4	1	4	9	3.0	100

ตารางที่ 7 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความคิดของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
	ข. <u>การอยู่รวมกันในชุมชนชนบ- ชรรวมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย</u>						
* 14	การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิด เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน	8	6	10	24	8.0	100
* 15	การรู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น แก่เพื่อนบ้าน จะทำให้อยู่รวมกันอย่างมี- ความสุข	5	4	2	11	3.67	100
16	การต้อนรับผู้มาเยี่ยมด้วยอัธยาศัยอันดีงาม และรับรองตามฐานะของผู้มาเยี่ยม เป็น มารยาทของเจ้าของบ้าน	-	-	1	1	0.33	33
17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของ บ้าน	-	-	1	1	0.33	33
18	การตรงเวลาดำเนินกิจกรรมทำให้ความสัมพันธ์ และธุรกิจกับผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น	-	-	1	1	0.33	33
* 19	การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลัก อนามัยและยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย	3	2	2	7	2.33	100
* 20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพ และเหมาะสมกับงาน	1	1	1	3	1.0	100
* 21	คนไทยจำต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามชนบ- ชรรวมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้ อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป	6	7	3	16	5.33	100

ตารางที่ 7 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในแบบ เรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
* 22	การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อยอ่อน- นอมเหมาะสมกับกาลเทศะเป็นคุณสมบัติของ คนไทย และจะทำให้อยู่รวมกันในชุมชนชน- ถวยความผาสุก <u>ค. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u>	3	2	3	8	2.67	100
* 23	พลเมืองทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครอง และ เสมอภาคกันทางกฎหมาย	2	2	1	5	1.67	100
24	เจ้าบ้านต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วันนับแต่มีคนเกิดในบ้าน	-	-	-	-	-	-
25	เมื่อมีคนตายเจ้าบ้านหรือผู้พบศพต้องแจ้ง นายทะเบียนท้องที่หรือตำรวจภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-
26	การย้ายที่อยู่ต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ ภายใน 15 วันนับแต่วันย้ายออกและย้ายเข้า	-	-	-	-	-	-
* 27	เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้า เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	1	1	1	3	1.0	100
28	ประชาชนที่มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ต้องทำบัตร ประชาชนที่อำเภอภูมิลำเนา	-	-	-	-	-	-
* 29	ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหาร กองเกินที่อำเภอภูมิลำเนาเมื่ออายุย่างเข้าปี ที่ 18 และไปรับการศึกษาเลือกเข้ารับราชการ ทหารกองประจำการเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21	-	-	1	1	0.33	33

ตารางที่ 7 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
30	การแต่งงานจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อ ได้จดทะเบียนสมรสแล้ว	-	1	-	1	0.33	33
*31	รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนได้โดยอาศัย เงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตามกฎหมาย	1	1	1	3	1.0	100
*32	พลเมืองดีควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทน- ราษฎรตามสิทธิของตนทุกครั้ง	-	1	1	2	0.67	67
33	พลเมืองดีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระงับ และป้องกันเหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อตาม กำลังความสามารถโดยเต็มที่	2	-	-	2	0.67	33
34	คนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติ ไทย ไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิด การขวยหน้า ได้รับความดูหมิ่นให้ปรากฏ ต่อคนอื่น	-	-	-	-	-	-
ง. <u>ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย</u>							
*35	การรู้จักสิทธิ หน้าที่และมีความรับผิดชอบ เป็นลักษณะของพลเมืองดีในระบอบประชา- ธิปไตย	2	-	2	4	1.33	67
*36	พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อ ผู้อื่นตราายและความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิด ต่อประเทศชาติ	3	6	3	12	4.0	100

ตารางที่ 7 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในแบบเรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
* 37	ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติได้ชื่อว่า คนรักชาติ	6	8	12	26	8.67	100
38	การยอมรับความคิดเห็นของฝ่ายข้างมาก คือหลักการประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-
39	การประชุมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็น และวิธีการของทุกคนแล้วพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด เป็นวิธีการแก้ปัญหาตามหลักการประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-
* 40	พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	1	1	-	2	0.67	67
41	คนไทยมีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นไทย เพราะมีสิทธิเสรีภาพและความเป็นอยู่พอควรแก่อัตภาพ	-	-	-	-	-	-
* 42	พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง จ. <u>ความรู้เกี่ยวกับการปกครอง</u> <u>ประเทศไทยทั่วประเทศ</u>	1	1	1	3	1.00	100
* 43	รัฐธรรมนูญ คือกฎหมายสูงสุดของประเทศ	1	1	1	3	1.0	100
* 44	ประเทศไทยปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	1	2	1	4	1.33	100

ตารางที่ 7 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีแบบ เรียนสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสือแบบเรียน					
		A	B	C	D	E	F
*45	การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมาจาก ปวงชนชาวไทย	1	1	1	3	1.0	100
*46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อให้ใช้ อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน	1	1	1	3	1.0	100
*47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	1	1	1	3	1.0	100
*48	ผู้พิพากษามีหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	1	2	1	4	1.33	100
*49	ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าข้าราชการ ในจังหวัดของตน	1	1	1	3	1.0	100
*50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญ ทางศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก	1	1	1	3	1.0	100

ตารางที่ 7 ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตร
 สังคมศึกษาที่แบบเรียนสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดบรรจุ
 ไว้ในเนื้อหามากที่สุด คือด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เรื่องผู้มีความรับผิดชอบ
 ต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติได้ชื่อว่าคนรักชาติ ความถี่เฉลี่ย 8.67 รอง
 ลงมาคือ ด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชนชนบทชนบทนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เรื่อง
 การช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน เรื่องคน
 ไทยจำเป็นต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามชนบทชนบทนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้อย่าง
 ถูกต้อง รวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป ความถี่เฉลี่ย 8.0 และ 5.33 ตามลำดับ ส่วน
 ความคิดรวบยอดด้านค่านิยมและคำสอนในศาสนาเรื่องเราต้องให้ความเคารพนับถือผู้มีอาวุโส
 และมีความสามารถ กับเรื่องการอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละ
 และช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยเรื่องพลเมืองทุกคนมี
 หน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่ออันตรายและความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิดต่อประเทศชาติ
 ก็นับว่าตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ให้ความสำคัญมากในอันดับรองลงมา คือความถี่เฉลี่ย 5.0,
 4.0 และ 4.0 ตามลำดับ ความคิดรวบยอดในเนื้อหาของหลักสูตรที่ตัวอย่างประชากร
 ให้ความสำคัญอยู่ในเกณฑ์น้อยมาก คือในด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพลเมืองแทบทุก
 เรื่อง เว้นแต่เรื่องพลเมืองทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองและเสมอภาคกันทางกฎหมาย
 ความถี่เฉลี่ย 1.67 ในจำนวนตัวอย่างประชากรร้อยละ 100 แม้แต่เรื่องที่เนื้อหาของ
 หลักสูตรเน้น เช่นเรื่องการเสียภาษีอากร เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างกับบรรจุเรื่องนี้ไว้เพียง
 ค่าความถี่เฉลี่ยเพียง 1.0 เรื่องพลเมืองที่ควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามสิทธิ
 ของตนทุกครั้ง ซึ่งเป็นหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างประชากร
 บรรจุเรื่องนี้ไว้เพียงค่าความถี่เฉลี่ยเพียง 0.67 จำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุความ
 คิดรวบยอดนี้เพียงร้อยละ 67 เท่านั้น ส่วนหน้าที่ของพลเมืองที่พึงมีต่อรัฐ เช่น การปฏิบัติ
 ตามกฎหมายที่สำคัญ ๆ และเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน และเพื่อความมั่นคงของ
 ประเทศชาติ อาทิ เรื่องชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหารกองเกินที่อำเภอ
 ภูมิลำเนาเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 18 และไปรับการตรวจคัดเลือกเข้ารับราชการทหารกอง

ประจำการเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21 มีความถี่เฉลี่ยเพียง 0.33 จำนวนตัวอย่างประชากร
ที่บรรจุความคิดรวบยอดนี้เพียงร้อยละ 33 จึงนับได้ว่าแบบเรียนซึ่งเป็นตัวอย่างประชากร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มนี้ มีเพียงบางเรื่องเท่านั้นสอดคล้องกับเนื้อหาความเป็นพลเมืองดีของ
หลักสูตร ส่วนบางเรื่องไม่เพียงพอต่อการที่จะปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่เด็กในวัยนี้
โดยเฉพาะถ้าถือว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของพลเมืองไทยเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็น
ระดับการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบัน แม้จะใช่แบบเรียนหลายเล่มประกอบกัน แม้ในเนื้อหา
ของหลักสูตรก็ตาม เพราะเนื้อหาของหลักสูตรก็มีข้อกำหนดให้มีการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ของ
พลเมืองที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การเกิด
การตาย การย้ายที่อยู่ การทำบัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น และในเนื้อหาของแบบเรียน
ที่เป็นตัวอย่างประชากรในชั้นนี้ก็มีใครบรรจุความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้
ไว้เลย

เป็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งของตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ ที่แตกต่างไปจากแบบ-
เรียนสังคมศึกษาชั้นอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วคือ ไม่มีเล่มใดที่บรรจุความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ
ความเป็นพลเมืองดีที่นอกเหนือจากเนื้อหาของหลักสูตร কেনซัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเลย

ตารางที่ 8 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษา 4

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ					
		A	B	C	D	E	F
	ก. <u>กานินิยมและคำสอนในศาสนา</u>						
* 1.	ความผูกพันของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับ- การที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มี โอกาสที่ทุกคนหย่อนใจตามสมควร และมีความ จริงใจต่อกัน	4	-	-	1	0.33	33
2.	คนชั่วสุดท้ายยอมไม่ถึงเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม่ - ของที่เก็บตกได้มาเป็นของตน	-	-	-	-	-	-
* 3.	การอยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการ- เสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น	2	-	1	3	1.0	67

หมายเหตุ * ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษา 4

A. ความร่วมมือ (องค์การค่าของครูสภา)

B. ภูมิศาสตร์ เล่ม 2 (องค์การค่าของครูสภา)

C. แบบเรียนสังคมศึกษา ตอน 3 ประวัติศาสตร์ไทย (องค์การค่าของครูสภา)

D. รวมความดี

E. ความดีเฉลี่ยของความคิดรวบยอดของหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็น -
ตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 4

F. ร้อยละของจำนวนหนังสืออ่านประกอบที่แสดงความคิดรวบยอดแต่ละหน่วย
ต่อจำนวนหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 4

ตารางที่ 8 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ					
		A	B	C	D	E	F
*4	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น ไม่สุรย สุราย และแบ่งเก็บไว้บางส่วน เป็นวิธีใช้ ทรัพย์สินที่ถูกต้อง	-	-	-	-	-	-
*5	เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีอาวุโส และมีความสามารถ	1	-	-	1	0.33	33
*6	ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี	-	-	-	-	-	-
*7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ ประพฤติแต่ความดี และทำใจให้บริสุทธิ์	-	-	1	1	0.33	33
*8	การทำบุญนั้นมีประโยชน์ในการฝึกจิตใจ ของผู้ทำบุญ มีใจเพื่อผลตอบแทนใด ๆ	-	-	-	-	-	-
*9	การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่ วัดในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธี การทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน	-	-	-	-	-	-
*10	การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นนิ ผลคือการเป็นคนดีตามหลักการของพุทธศาสนา	-	-	-	-	-	-
*11	พุทธศาสนาถือว่า การอุปสมบทนั้น เป็นทั้งการ ศึกษาอบรมกาย ใจ และเป็นการ สืบพระศาสนา	-	-	1	1	0.33	33
*12	ผู้ที่ได้ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดี และมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่า ผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีตระกูลอย่างไร	-	1	-	1	0.33	33

ตารางที่ 8 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ					
		A	B	C	D	E	F
*13	คนยอมได้รูปชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์สุจริต และซนหมั่นเพียร <u>ข. การอยู่รวมกันในชุมชนชน ชนบทรรมนิยม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย</u>	-	-	2	2	0.67	33
*14	การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ในระหว่างเพื่อนบ้าน	1	-	3	4	1.33	67
*15	การรู้จักรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น แก่เพื่อนบ้านจะทำให้อยู่รวมกันอย่างมีความสุข	2	-	3	5	1.67	67
16	การต้อนรับผู้มาเยี่ยมด้วยอัธยาศัยอันดีงาม และรับรองตามฐานะของผู้มาเยี่ยม เป็น- มรรยาทของเจ้าของบ้าน	-	-	-	-	-	-
17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของ บ้าน	-	-	-	-	-	-
18	การตรงเวลาล่วงนัดหมายยอมทำให้ความสัมพันธ์ และธุระกับผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น	-	-	-	-	-	-
*19	การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตามหลัก อนามัยและยึดถือความเป็นระเบียบเรียบร้อย	-	-	-	-	-	-
*20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพ และเหมาะสมกับงาน	-	-	-	-	-	-
*21	คนไทยจำต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามชนบ- ทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้ อย่างถูกต้องรวมทั้งรักษาให้คงไว้ตลอดไป	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 8 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ					
		A	B	C	D	E	F
*22	การประพัตินด้วยความสุภาพ เรียบร้อยอ่อน นอมเหมาะสมควรกับกาลเทศะ เป็นคุณสมบัติของ คนไทย และจะทำให้อยู่รวมกันในชุมชน ด้วยความผาสุก ค. <u>ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u>	-	-	-	-	-	-
*23	พลเมืองทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครอง และ เสมอภาคกันทางกฎหมาย	-	-	-	-	-	-
24	เจ้าบ้านต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่มีคนเกิดในบ้าน	-	-	-	-	-	-
25	เมื่อมีคนตาย เจ้าบ้านหรือผู้พบศพต้องแจ้ง นายทะเบียนท้องที่หรือตำรวจภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-
26	การย้ายที่อยู่ต้องแจ้งนายทะเบียนท้องที่ ภายใน 15 วัน นับแต่วันย้ายออกและย้ายเข้า	-	-	-	-	-	-
*27	เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้อง เข้า เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	-	-	-	-	-	-
28	ประชาชนที่มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ต้องทำบัตร ประชาชนที่อำเภอภูมิลำเนา	-	-	-	-	-	-
*29	ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องไปลงทะเบียนทหาร กองเกินที่อำเภอภูมิลำเนาเมื่ออายุย่างเข้าปี ที่ 18 และไปรับการศึกษา เลือกลงรับราชการ ทหารกองประจำการเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 8 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความดีของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ					
		A	B	C	D	E	F
30	การแต่งงานจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายเมื่อ ได้จดทะเบียนสมรสแล้ว	-	-	-	-	-	-
*31	รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนได้โดยอาศัย เงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตามกฎหมาย	-	-	-	-	-	-
*32	พลเมืองดีควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทน- ราษฎร ตามสิทธิของตนทุกครั้ง	-	-	-	-	-	-
33	พลเมืองดีมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระงับ และป้องกันเหตุร้ายในชุมชนของตนเมื่อตาม กำลังความสามารถโดยเต็มที่	-	-	-	-	-	-
34	คนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติ ไทย ไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิด การขวยหน้า ได้รับความดูหมิ่นให้ปรากฏ ต่อคนอื่น	-	-	-	-	-	-
	จ. <u>ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย</u>						
*35	การรู้จักสิทธิหน้าที่และมีความรับผิดชอบ เป็น ลักษณะของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-
*36	พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อ ผู้อื่น และความเจริญก้าวหน้าที่จะเกิด ต่อประเทศชาติ	-	-	1	1	0.33	33

ตารางที่ 8 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ					
		A	B	C	D	E	F
*37	ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความ มั่นคงของประเทศชาติได้ชื่อว่า คนรักชาติ	-	-	3	3	1.0	33
38	การยอมรับความคิดเห็นของฝ่ายข้างมากคือ หลักการประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย	2	-	-	2	0.67	67
39	การประชุมปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็น และวิธีการของทุกคนแล้วพิจารณาเลือกวิธี ที่เหมาะสมที่สุด เป็นวิธีการแก้ปัญหาตาม- หลักการประชาธิปไตย	2	-	-	2	0.67	67
*40	พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ ภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ล่วง- ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	-	-	-	-	-	-
41	คนไทยมีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นไทย เพราะ มีสิทธิเสรีภาพและความเป็นอยู่พอควรแก- ่อัตภาพ	-	-	-	-	-	-
*42	พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวเหตุ- การณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง <u>จ. ความรู้เกี่ยวกับการปกครอง</u> <u>ประเทศไทยทั่วไป</u>	-	-	-	-	-	-
*43	รัฐธรรมนูญ คือกฎหมายสูงสุดของประเทศ	-	-	-	-	-	-
*44	ประเทศไทยปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 8 ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอด ในหนังสืออ่านประกอบ					
		A	B	C	D	E	F
*45	การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมาจาก ปวงชนชาวไทย	-	-	-	-	-	-
*46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อให้ใช้ อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน	-	-	-	-	-	-
*47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	-	-	-	-	-	-
*48	ผู้พิพากษามีหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	-	-	-	-	-
*49	ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าข้าราชการ ในจังหวัดของตน	-	-	-	-	-	-
*50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญ ทางศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่- มาก	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 8 หนังสืออ่านประกอบที่เป็นตัวอย่างประชากร สำหรับชั้นประถมปีที่ 4 โดยเฉพาะส่วนใหญ่หรือแทบทั้งหมดบรรจุเนื้อหาที่สร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในค่านิยมและคำสอนในศาสนา เช่นเกี่ยวกับหนังสืออ่านประกอบที่เป็นตัวอย่างประชากรในชั้นอื่น ๆ ความคิดรวบยอดที่ตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้บรรจุไว้มากที่สุดคือ เรื่องการรู้จักความรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้าน จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความถี่เฉลี่ย 1.67 จำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องนี้ร้อยละ 67 รองลงไปคือเรื่องการรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันทำให้เกิดความสนิทสนมในระหว่างเพื่อนบ้าน ความถี่เฉลี่ย 1.33 จำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องนี้ ร้อยละ 67 ความคิดรวบยอดที่ตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้มีจำนวนถึงร้อยละ 67 และความถี่เฉลี่ย 1.0 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มากคือ เรื่องการอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้นทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น ส่วนเรื่องผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติใคร่ขอว่าคนรักชาตินั้นแม่จะมีความถี่เฉลี่ย 1.0 แต่มีจำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุเรื่องนี้ไว้เพียงร้อยละ 33 ซึ่งตัวอย่างประชากรของแบบเรียนในชั้นนี้ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่หนึ่ง สำหรับความคิดรวบยอดค่านิยมรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมืองและค่านิยมเกี่ยวกับการปกครองประเทศ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มิได้บรรจุเนื้อหาไว้เลย นอกจากนี้ตัวอย่างประชากรแต่ละเล่มในกลุ่มนี้บรรจุเนื้อหาที่สร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีไว้หลาย ๆ เรื่อง ซึ่งแตกต่างจากตัวอย่างประชากรกลุ่มอื่นของหนังสือประเภทเดียวกัน เว้นแต่หนังสือภูมิศาสตร์เล่ม 2 เรียบเรียงโดยพระยาเทพศาสตร์สถิต จัดพิมพ์จำหน่ายโดยองค์การคานาของคุรุสภาที่มีเนื้อหาทั้งหมดเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ แต่เนื่องจากการดำเนินเรื่องเป็นการสนทนาและพฤติกรรมของบุคคลในเรื่องนี้ทำให้เกิดการสร้างความคิดรวบยอดเรื่องผู้ที่ใคร่ขอว่าผู้ใดหมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีฐานะอย่างไร นับเป็นผลพลอยได้ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีที่ควรเน้นอย่างยิ่ง

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วหนังสืออ่านประกอบกลุ่มนี้แม้จะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในบางเรื่อง แต่ก็ยังจัดได้ว่าน้อยทั้งเรื่องและจำนวนเล่มและไม่อาจเสริมสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีของเนื้อหาของแบบเรียนได้สมบูรณ์แม้เพียงขอบเขตเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษาชั้นนี้

ตารางที่ 9 ความถี่รวมย่อยของความถี่เป็นผลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบ ชั้นประถมศึกษา 3 - 4

ความถี่รวมย่อยที่	ความถี่รวมย่อยของความถี่เป็นผลเมืองดี	ความถี่ของความถี่รวมย่อยในหนังสืออ่านประกอบ																				
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	V
✓ 1.	ความภาคภูมิใจและกำลังในศาสนา ความดีของคนเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับคนที่แต่ละคน มีงานทำให้ความสามารถ มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจตาม- สมควร และมีความจริงใจต่อกัน	1	1	-	-	2	3	1	-	1	1	-	1	2	-	1	-	4	-	18	0.90	55
2.	คนที่ดีที่ยอมไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ของที่เก็บตกได้ มาเป็นของตน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ * ความถี่รวมย่อยเกี่ยวกับความถี่เป็นผลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตร ชั้นประถมศึกษา 3
✓ ความถี่รวมย่อยเกี่ยวกับความถี่เป็นผลเมืองดีในเนื้อหาของหลักสูตร ชั้นประถมศึกษา 4

A. ผู้ช่วยเหลือประชาชน	(องค์การค้ำของครูสภา)	L. การตั้งตนไว้ชอบ	(องค์การค้ำของครูสภา)
B. อุตสาหกรรรมในครอบครัว	(องค์การค้ำของครูสภา)	M. ความเป็นผู้สละมาก	(องค์การค้ำของครูสภา)
C. เทียบวัดพระแก้ว	(องค์การค้ำของครูสภา)	N. วันตลาดนัด	(องค์การค้ำของครูสภา)
D. เทียบสนามบิน	(องค์การค้ำของครูสภา)	P. วันสำคัญของเรา	(องค์การค้ำของครูสภา)
E. มิ่งขวัญชาวไทย ตอนที่ 1	(องค์การค้ำของครูสภา)	Q. วาจาสุภาพ	(องค์การค้ำของครูสภา)
F. มิ่งขวัญชาวไทย ตอนที่ 2	(องค์การค้ำของครูสภา)	R. หนหลอไปโรงเรียน	(ไทยวัฒนาพานิช)
G. นิทานคติธรรม	(องค์การค้ำของครูสภา)	S. รู้จักกับบุคคลสำคัญของชาติ	(ไทยวัฒนาพานิช)
H. การป่าไม้เบื้องต้น	(องค์การค้ำของครูสภา)	T. รวมความดี	
I. วิทยเกา - เกา	(องค์การค้ำของครูสภา)	U. ความถี่เฉลี่ยของความถี่รวมย่อยของหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็น
ตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 3 - 4	
J. ราชพิธีของชาวไทย	(องค์การค้ำของครูสภา)	V. ร้อยละของจำนวนหนังสืออ่านประกอบที่แสดงความถี่รวมย่อยแต่ละหน่วย
ต่อจำนวนหนังสืออ่านประกอบทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากรชั้นประถมศึกษา 3-4	
K. สังฆทนต์คดี	(องค์การค้ำของครูสภา)		

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ																				
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	V
✓*3	การอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น	2	-	-	-	2	2	2	-	1	1	1	1	-	-	2	-	3	4	21	1.05	55
✓*4	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น ไม่สุรุยสุราย และแบ่งเก็บไว้อย่างนั้น เป็นวิธีใช้ทรัพย์สินที่ถูกต้อง	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	0.20	15
✓*5	เราต้องให้ความเคารพนับถือผู้มีอาวุโสและมีความสามารถ	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	2	-	-	3	-	2	1	13	0.65	40
✓6	ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	0.05	5
✓*7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ให้ประพฤติแต่ความดี และทำใจให้บริสุทธิ์	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	2	-	-	2	1	1	-	12	0.60	25
✓8	การทำบุญนั้นมีประโยชน์ในการฝึกจิตใจของทำบุญ มีใจเพื่อผลตอบแทนใด ๆ	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	0.15	15
✓*9	การไปทำบุญตักบาตรหรือฟังพระเทศน์ที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นพิธีการทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	4	0.20	10
✓*10	การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นนิจ ผลคือการเป็นคนดีตามหลักการของพุทธศาสนา	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	6	0.30	15
✓*11	พุทธศาสนาถือว่าการอุปสมบทนั้น เป็นทั้งการศึกษาอบรม กาย วาจา ใจ และเป็นการสืบพระศาสนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0.05	5

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความ เป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ																					
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	V	
✓*12	ผู้ที่ได้อ่าน "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดี และมีคุณธรรม ประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะสังคมหรือ อย่างไร	-	-	-	-	1	-	5	-	1	-	1	2	3	-	-	1	2	-	16	0.80	40	
✓*13	คนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์สุจริตและซื่อ มั่นเพียง	-	1	-	-	-	1	2	-	1	-	1	-	2	-	-	-	3	3	14	0.70	40	
	ข. <u>การอยู่รวมกันในชุมชน ชนบทธรรมนิยม</u> <u>ประเพณีและวัฒนธรรมไทย</u>																						
✓*14	การรู้จักช่วยเหลือผู้เดือดร้อนซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสนิท สนมในระหว่างเพื่อนบ้าน	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	3	8	0.40	20	
✓ 15	การรู้จักปฏิบัติชอบร่วมกันเมื่อมีปัญหา เกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้าน จะทำให้อยู่รวมกันอย่างมีความสุข	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	1	-	-	3	8	0.40	30
16	การต้อนรับผู้มาเยี่ยมผู้ควยอัยยาศรยอันถึงงาม และรับรอง ตามฐานะของผู้มาเยี่ยม เป็นมรรยาทของเจ้าของบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	0.10	10
17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติตนให้เกียรติแก่เจ้าของบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	การตรงเวลาดำเนินการยอมทำให้ความสัมพันธ์และสุระกับ ผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	0.05	5	

ความถี่รวมยอดที่	ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความถี่รวมยอดในหนังสืออ่านประกอบ																				
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	V
✓48	ผู้พิพากษาที่มีหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
✓*49	ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้าข้าราชการในจังหวัดของตน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
✓*50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติ และวันสำคัญทางศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชนอยู่มาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	0.10	5

ตารางที่ 9 ในค่านี้อาหาการสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี ตามเกณฑ์เนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยส่วนรวมแล้ว จำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุความคิดรวบยอดค่านิยมและคำสอนในศาสนา มีจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 55 ที่บรรจุเนื้อหาของความคิดรวบยอดเรื่องการอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น กับเรื่องความผาสุกของเราและครอบครัวขึ้นอยู่กับการทำงานที่แต่ละคนมีงานทำตามความสามารถ มีโอกาสได้พักผ่อนหย่อนใจ ตามสมควร และมีความจริงใจต่อกัน ค่าความถี่เฉลี่ย 1.05 และ 0.90 ตามลำดับ ซึ่งก็คล้ายคลึงกับตัวอย่างประชากรกลุ่มชั้นเรียนอื่น ๆ สำหรับหนังสือประเภทเดียวกัน ส่วนเรื่องตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การการอยู่ร่วมกันในชุมชนชนบทชนบทนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เรื่องคนไทยจำเป็นต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาใ้คงไว้ตลอดไป ค่าความถี่เฉลี่ย 1.15 จำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุเนื้อหาเรื่องนี้ ร้อยละ 45 ส่วนที่มีลักษณะคล้ายหนังสืออ่านประกอบระดับชั้นอื่น ๆ อีกประการหนึ่งคือ การเสริมสร้างความคิดรวบยอดความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศไทยทั่วไป และความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมืองนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่น้อยมากทั้งจำนวนเรื่องและค่าเฉลี่ย อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างชั้นที่ต่ำกว่า ในหนังสือประเภทเดียวกันที่เห็นได้ชัดคือ ส่วนใหญ่แต่ละเล่มจะบรรจุเนื้อหาเสริมสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีหลาย ๆ เรื่องไว้ในเล่มเดียวกัน

เป็นที่สังเกตว่าตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ได้บรรจุความคิดรวบยอดบางเรื่องที่มีอยู่ในขอบเขตของเนื้อหา หลักสูตรสังคมศึกษาในระดับชั้นประถมตอนต้นชั้นหนึ่งชั้นใดเลย แต่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี เช่น เรื่องคนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติไทยไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดการขายหน้า ได้รับการดูหมิ่นให้ปรากฏต่อคนอื่น มีความถี่เฉลี่ย 0.20 จำนวนตัวอย่างประชากรที่บรรจุเนื้อหาเรื่องนี้ ร้อยละ 20 เป็นต้น อย่างไรก็ตามตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ก็ยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีทั้งในเนื้อหา

และนอกเหนือเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษาให้แก่เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งหนังสือโดยเฉพาะในชั้นทั้งสองนี้มีอยู่น้อยมาก ทั้งจำนวนเรื่องและจำนวน
เล่ม โดยเลือกใช้เล่มที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับความสนใจและความสามารถในการอ่าน
ของเด็กแต่ละคนแต่ละชั้น หลาย ๆ เล่มประกอบกัน

ตารางที่ 10 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ความคิดรวบยอดที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1.	ก. <u>ค่านิยมและคำสอนในศาสนา</u> ความเมตตาของคุณเราและครอบครัว ขึ้นอยู่กับหน้าที่แต่ละคนมุ่งทำตามความ สามารถ มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจตาม- สมควร และมีความจริงใจต่อกัน	-	-	1	3	1	2	1	-	2	10	1.11	55.5
2.	ก. ข้อสุดท้ายยอมไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่น แม่ของที่เก็บผักไคมาเป็นของตน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	การอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น ทุกคนต้องรู้จัก การเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น	-	-	1	10	1	2	-	1	1	16	1.77	55.5

หมายเหตุ	A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	ข.
	ลูกหมสามตัวกับหมาป่า	เตากับหงส์สองตัว	ยายกับตาปลุกกล้วยปลุกงา	นิทานสุภาษิต	ป่าไม่เป็นที่รักของเรา	คอกรักสัตว์แสนรู้	สัตว์เลี้ยงค่างกลอนสอนเด็ก	ลูกช้าง
	(องค์การค่าของครูสภา)	(องค์การค่าของครูสภา)	(โรงพิมพ์ประชุมช่าง)	(องค์การค่าของครูสภา)	(องค์การค่าของครูสภา)	(องค์การค่าของครูสภา)	(ไนยวัฒนาพานิช)	(องค์การค่าของครูสภา)

I.	ชีวิตที่มีสุข	(องค์การค่าของครูสภา)
J.	รวมความถี่	
K.	ความถี่เฉลี่ยของความคิดรวบยอดของหนังสือ อ่านประกอบทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากร ชั้นประถมศึกษาตอนต้น	
L.	ร้อยละของจำนวนหนังสืออ่านประกอบที่แสดง- ความคิดรวบยอดแต่ละหน่วยต่อจำนวนหนังสือ- อ่านประกอบทั้งหมดที่เป็นตัวอย่างประชากร ชั้นประถมศึกษาตอนต้น	

ตารางที่ 10 ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ความคิด รวมยอด ที่	ความคิดรวมยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความถี่รวมยอดในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
4	การรู้จักแบ่งใช้ทรัพยากรที่ทำหน้าที่เป็น ไม่ สูญเสียราย และแบ่งเก็บไว้มานั้น เป็น วิชาที่ใคร่พินทุกลง	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	0.22	11.1
5	เราต้องให้ความเคารพกับผู้อื่นที่มีอาวุโส และมีความสามารถ	-	-	-	6	-	-	-	-	-	6	0.66	11.1
6	ศาสนาทุกศาสนาย่อมสอนให้ทุกคนเป็น คนดี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	ศาสนาพุทธสอนให้คนละเว้นความชั่ว ใหญ่ประทุพถิกแต่ความดี และทำใจให้ บริสุทธิ์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 10 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
8	การทำบุญนั้นมีคุณประโยชน์ในการช่วยฝึกจิตใจของผู้ทำบุญ มีใจเพื่อผลลอบแทนใครๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	การไปทำบุญที่วัดบวชหรือฟังพระเทศน์ทั่วคในวันสำคัญทางศาสนา ถือว่าเป็นวิธีการทำบุญอย่างสำคัญของพุทธศาสนิกชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	การปฏิบัติกรรมเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นนิจ ผลคือการเป็นคนดีตามหลักการของพุทธศาสนา	1	-	-	6	-	-	-	-	-	7	0.77	22.2
11	พุทธศาสนาถือว่า การอุปสมบทนั้นเป็นทั้งการศึกษาอบรมทั้งกายนรางกายจิตใจและเป็นการสืบทอดศาสนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	ผู้ที่ใคร่ชื่อว่า "ผู้ดี" หมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรมประจําใจโดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะศักดิ์ศรีสกุลอย่างไร	1	-	-	17	-	1	-	1	1	21	2.33	55.5
13	คนยอมได้รับชื่อเสียงเพราะความซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร	-	-	-	12	-	-	1	-	-	13	1.44	22.2

ตารางที่ 10 ความถี่รวมยอดของความถี่ของเมืองคี่ในหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ความถี่ รวมยอด ที่	ความถี่รวมยอดของความถี่ของเมืองคี่	ความถี่ของความถี่รวมยอดในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
14	ช. การอยู่ร่วมกันในชุมชนชนบ- ธรรมาเนยมประเพณีและวัฒน- ธรรมาไทย การรู้จักช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในระหว่าง เพื่อนบ้าน	-	1	-	6	-	-	-	-	1	8	0.88	33.3
15	การรู้จักความรับผิดชอบร่วมกันเมื่อมี ปัญหาเกิดแก่เพื่อนบ้าน จะทำให้อยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข	-	2	-	7	-	-	-	-	1	10	1.11	33.3
16	การคุ้นรับแขกด้วยอัธยาศัยอันดีงาม ยิ้มแย้มแจ่มใส และรับรองตามฐานะของ แขก เป็นมรรยาทของเจ้าของบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	ผู้มาเยี่ยมต้องปฏิบัติคนไท่เกียรติแก่ เจ้าของบ้าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	การตรงเวลานัดหมายยอมทำให้ความ สัมพันธ์และธุรกิจกับผู้อื่นดำเนินไปอย่าง ราบรื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	การดำรงชีวิตประจำวันต้องปฏิบัติตาม หลักอนามัย และยึดถือความเป็น- ระเบียบเรียบร้อย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 10 ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ความถี่รวมยอดที่	ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความถี่รวมยอดในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
20	การไปร่วมงานพิธีใด ๆ ต้องแต่งกายสุภาพและเหมาะสมกับงาน	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0.11	11.1
21	คนไทยจำเป็นต้องรู้และสามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งรักษาในคงไว้ตลอดไป	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0.11	11.1
22	การประพฤติตนด้วยความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นคุณสมบัติของคนไทย และจะทำให้ให้อยู่รวมกันในชุมชนชนควยความผาสุก	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	0.33	11.1
23	ค. <u>ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง</u> พลเมืองทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองและเสมอภาคกันตามกฎหมาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	เจ้านายต้องเจ้านายทะเลเบียนทองที่ภายใน 15 วันนับแต่มีคนเกิด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	เมื่อมีคนตาย เจ้านายหรือผู้พบศพต้องเจ้านายทะเลเบียนทองที่ หรือทำรวิวภายใน 24 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	การย้ายที่อยู่ของเจ้านายทะเลเบียนทองที่ภายใน 15 วันนับแต่วันย้ายออกและเข้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 10 ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ความคิด รวบยอด ที่	ความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความคิดของความคิดรวบยอดในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
27	เด็กทุกคนที่มีอายุเข้า 8 ปีต้องเข้าเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	ประชาชนที่มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ต้องทำ บัตรประชาชนที่อำเภอภูมิลำเนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	ชายไทยทุกคนต้องไปลงทะเบียนทหาร กองเกินที่อำเภอภูมิลำเนาเมื่ออายุย่าง เข้าปีที่ 18 และไปรับคัดเลือกเข้ารับ- ราชการทหารกองประจำการเมื่ออายุ ย่างเข้าปีที่ 21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30	การแต่งงานจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย เมื่อใดจดทะเบียนสมรสแล้ว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	รัฐบาลจะสามารถพัฒนาบ้านเมืองและให้ ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนได้โดย อาศัยเงินภาษีอากรที่ประชาชนเสียตาม กฎหมาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	พลเมืองดีควรไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทน- ราษฎรตามสิทธิของตนทุกครั้ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	พลเมืองมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือระงับ และป้องกันเหตุร้ายในชุมชนทุกเมื่อ ตามกำลังความสามารถโดยเต็มที่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 10 ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ความถี่รวมยอดที่	ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความถี่รวมยอดในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
34	คนไทยต้องรักษาเกียรติและความนิยมชาติไทย ไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดการชญาชญา ได้รับความดูหมิ่นให้ปรากฏต่อคนอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ง. <u>ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย</u>												
35	การรู้จักสิทธิหน้าที่ และมีความรับผิดชอบเป็นลักษณะของพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
36	พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ต่ออันตรายและความเจริญก้าวหน้า	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	0.22 11.1	
37	ผู้มีความรับผิดชอบต่อความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ โคชอวา คนรักชาติ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
38	การยอมรับความผิดเห็นของฝ่ายข้างมากคือหลักประการหนึ่งของระบบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
39	การประชุมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นและวิธีการของทุกคนแล้วพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดเป็นวิธีการแก้ปัญหาตามหลักประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

ตารางที่ 10 ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดีในหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ความถี่รวมยอด	ความถี่รวมยอดของความเป็นพลเมืองดี	ความถี่ของความถี่รวมยอดในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
40	พลเมืองไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่วางละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41	คนไทยมีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นไทย เพราะมีสิทธิและเสรีภาพและความเป็นอยู่พอแก่สภาพ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42	พลเมืองดีทุกคนต้องสนใจติดตามข่าวเหตุการณ์สำคัญของท้องถิ่นและบ้านเมือง จ. <u>ความรู้</u> เกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43	รัฐธรรมนูญคือกฎหมายสูงสุดของประเทศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44	ประเทศไทยปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45	การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศจากปวงชนชาวไทย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46	ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อให้ใช้อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 10 ความถี่ของความคิดเห็นในหนังสืออ่านประกอบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ความถี่ รวม ที่	ความถี่ของความคิดเห็น	ความถี่ของความคิดเห็นในหนังสืออ่านประกอบ											
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
47	คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารแทนประชาชนโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48	ผู้พิพากษาทำหน้าที่ตัดสินคดีในศาล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
49	ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าข้าราชการในจังหวัดของตน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	ชาติไทยมีวันสำคัญประจำชาติและวันสำคัญทางศาสนาที่มีความหมายต่อประชาชน- อยู่มาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 10 ตัวอย่างประชากรของหนังสืออ่านประกอบที่จัดทำขึ้นสำหรับใช้
 ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ทั้ง 4 ชั้น กลุ่มนี้ยังคงมีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่าง
 ประชากรกลุ่มชั้นอื่น ๆ ในหนังสือประเภทเดียวกันในด้านที่ส่วนใหญ่จะบรรจุเนื้อหาที่
 สร้างความคิดรวบยอดในด้านค่านิยมและคำสอนในศาสนา จึงจะเห็นว่าจำนวนตัวอย่าง
 ประชากรจำนวนถึงร้อยละ 55.5 ได้บรรจุเนื้อหาสร้างความคิดรวบยอดเรื่อง ผู้ที่ได้
 ชอว่าผู้คิดหมายถึงคนที่ประพฤติดีและมีคุณธรรมประจำใจ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะมีฐานะ
 ศักดิ์ฐานะด้อยอย่างไร มีความถี่เฉลี่ยสูงสุดถึง 2.33 กับเรื่องการอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น
 ทุกคนต้องรู้จักการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น และเรื่องคนยอมไถ่รับขอเสียงเพราะ
 ความซื่อสัตย์สุจริตและซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์
 ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่จะบรรจุความคิดรวบยอดด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น
 นิทานสุภาพและชีวิตนี้มีสุข ของกรมวิชาการ จัดพิมพ์จำหน่ายโดยองค์การการศึกษา
 ที่บรรจุเนื้อหาสร้างความคิดรวบยอดหลาย ๆ เรื่องไว้ในเล่มเดียวกัน โดยนิทาน
 สุภาพเป็นหนังสือที่สอนจรรยาโดยชักชวนมาเป็นเครื่องเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นวิธีสอนอัน
 ชาญฉลาดของครูอาจารย์ในสมัยโบราณและก็ยังใช้ได้ดีในปัจจุบันโดยจัดลำดับเรื่อง
 จรรยาที่มีลักษณะเข้าใจง่าย ไปหาเรื่องที่ท้องอาศัยสติปัญญา ในการสอนก่อนและหลัง
 ส่วนหนังสือชีวิตนี้มีสุขเป็นหนังสือที่เรียบเรียงขึ้นตามปรัชญาการศึกษาปัจจุบัน โดยบรรจุ
 เนื้อหาสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองที่ดีที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำรงชีวิต
 ประจำวันของเด็กในวัยนี้ จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเด็กคือบ้านของเรา ไปสู่สิ่งแวดล้อม
 ที่ไกลออกไปคือชุมชนชนของเรา ไปตามลำดับที่จะต้องสอนก่อนและหลัง ดังนั้น เมื่อ
 พิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว หนังสืออ่านประกอบสองเล่มที่กล่าวนี้มีเนื้อหาเหมาะสมสอดคล้อง
 สร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองที่ดีที่เหมาะสมกับลักษณะและธรรมชาติของ
 สังคมไทย ในด้านค่านิยมและคำสอนในศาสนากับด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชนชน
 ธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย โดยนิทานสุภาพสร้างความคิดรวบยอดด้าน
 ค่านิยมและคำสอนในศาสนา ส่วนหนังสือชีวิตนี้มีสุขจะสร้างความคิดรวบยอดด้านการอยู่
 ร่วมกันในชุมชนชน ธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย อย่างไรก็ตามการใช้
 หนังสือหลายเล่มประกอบกันย่อมมีผลสัมฤทธิ์ต่อการสร้างความคิดรวบยอดของความเป็น
 พลเมืองดีตามความมุ่งหมายได้ดีกว่า

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรผู้ทรงคุณวุฒิและครูสอนวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของเนื้อหาแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นในด้านการสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี

ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของเนื้อหาแบบเรียนสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นในด้านการสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี

กลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ทรงคุณวุฒิและครูสอนวิชาสังคมศึกษาได้ตอบแบบสอบถามโดยแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีต่อการสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีในคานกลาง ๆ ดังนี้

1. ค่านิยมและคำสอนในศาสนา

1.1 เนื้อหาส่วนใหญ่ยังมุ่งสอนในเรื่องศีลธรรมและหน้าที่พลเมือง โดยเน้นให้เด็กรับเอาคุณธรรมเดิมที่วางไว้อย่างตายตัว เช่น มรรยาทและความดี และมุ่งให้จดจำเนื้อหาข้อปฏิบัติต่าง ๆ มากกว่าที่จะให้เกิดความคิดรวบยอดของเรื่องนั้น ๆ จึงเป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับเด็ก จำนวนผู้ให้ความคิดเห็นเรื่องนี้ 3 คน

1.2 เนื้อหา ค่านิยมและคำสอนในศาสนาสำหรับแบบเรียนในระดับชั้นนี้ มีอยู่ในเกณฑ์น้อย และไม่เน้นให้เกิดความคิดรวบยอดที่จะเป็นผลต่อการปฏิบัติได้ในชีวิตจริง เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นค่านิยม ศาสนาและประวัติศาสตร์ ผู้ให้ความคิดเห็นเรื่องนี้ 2 คน

1.3 เนื้อหาซ้ำกันในหลายระดับชั้น ทำให้เด็กเกิดความประมาทและเบื่อหน่าย ผู้ให้คำตอบเรื่องนี้ 1 คน

1.4 ตัวอย่างประชากร 1 คน ให้ความคิดเห็นว่าเป็นเนื้อหา ค่านิยมและคำสอนในศาสนาที่มีอยู่ในแบบเรียนเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของเด็กในวัยนี้แล้ว

จากความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรผู้ทรงคุณวุฒิและครูสอนวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาของแบบเรียนสังคมศึกษาข้างต้น มีแนวโน้มชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาที่จะสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี ค่านิยมและคำสอนในศาสนา มีอยู่ในเกณฑ์ไม่เพียงพอที่จะเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดได้ เพราะมุ่งให้เด็กจดจำเนื้อหาข้อปฏิบัติต่าง ๆ แต่มิได้คำนึงถึงผลและทักษะในการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันของเด็ก

2. การอยู่ร่วมกันในชุมชนชน ชนบทชนนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย

2.1 เนื้อหามีน้อย และไม่สูงจะเน้นหรือปลูกฝังให้เกิดความคิดรวบยอดที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในการดำรงชีวิตประจำวัน จึงเกิดปัญหาเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ เนื้อหาที่มีอยู่ดูเหมือนจะส่งเสริมให้คนยึดระบบแบบแผนเดิม ซึ่งบางอย่างก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ผู้ให้ความคิดเห็นแนวนนี้มีอยู่ถึง 3 คน

2.2 เนื้อหามีน้อย แต่เด็กเข้าใจดีเพราะเกี่ยวข้องกับหรือได้ประสบในชีวิตประจำวันแทบจะไม่ครบทุกระดับชั้น มีผู้ให้ความคิดเห็นแนวนนี้ 2 คน

2.3 ความคิดเห็นต่อไปนี้ มีผู้ตอบเรื่องละ 1 คนคือ

2.3.1 เนื้อหาแบบเรียนด้านการสร้างความคิดรวบยอดเรื่องชนบทชนนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย ที่มีอยู่ส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในรากฐานของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการมา

2.3.2 ไม่สามารถสร้างความคิดรวบยอดในค่านิยมชนบทชนนิยมประเพณีได้เพียงพอ

ในด้านการสร้างความคิดรวบยอดเรื่องการอยู่ร่วมกันในชุมชนชนนิยมประเพณี และวัฒนธรรมไทย ของเนื้อหาของแบบเรียนสังคมศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีอยู่ในเกณฑ์น้อย ไม่สูงจะโดดเด่นในการสร้างความคิดรวบยอดที่มีผลต่อการหล่อหลอมให้บุคคลสามารถดำรงตนอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขเมื่อเติบโตขึ้น และเป็นสมาชิกที่เป็นประโยชน์ของสังคม และมีความคิดเห็นที่น่าพิจารณาอยู่เรื่องหนึ่ง คือ เนื้อหาในแบบเรียนมิได้ให้ความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานของระบบสังคมไทยที่ถูกต้องแท้จริง

3. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง

3.1 ตัวอย่างประชากรผู้ทรงคุณวุฒิและครู จำนวนถึง 4 คน ได้ให้ความเห็นว่าเนื้อหาของแบบเรียนในปัจจุบันนี้ มักอธิบายโดยใช้ภาษา หรือ ส่วนวนของกฎหมาย

ที่เด็กไม่คุ้น ทำให้เข้าใจยาก นึกภาพไม่ออก ไม่มีการยกตัวอย่างให้ชัดเจน ขาดการเน้นค่านการปฏิบัติ และการใช้ความคิด จึงไม่สูจะเกิดผลต่อการสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมืองนัก

3.2 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ของประชาชนซึ่งปฏิบัติต่อรัฐในลักษณะการนอชไป ผู้ตอบ 1 คน

3.3 เนื้อหาธรรมไว้มากเกินวัยของเด็ก โดยรวมพูดตั้งแต่หน้าที่ของเด็กจนถึงผู้ใหญ่ ทำให้เด็กไม่สนใจ ผู้ตอบ 1 คน

3.4 เนื้อหาให้ความรู้และข้อเท็จจริงมากกว่าการสร้างให้เกิดความคิดรวบยอด ไม่ให้ความเข้าใจที่เป็นรากฐานลึกพอ ไม่รับกับพื้นฐานเดิมของบ้านเมือง ทำให้มองดูทุกอย่างในวงแคบและช่วงเวลาสั้น ๆ ผู้ตอบ 1 คน

สรุปความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรต่อสภาพปัจจุบันของเนื้อหาในแบบเรียนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ที่มีผลต่อการสร้างความคิดรวบยอดเรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง เห็นว่าการเรียบเรียงเนื้อหา การนำเด็กเข้าสู่บทเรียนผู้เรียบเรียงใช้ภาษา หรือสำนวนที่เด็กในวันนี้เข้าใจยาก นึกภาพไม่ออก เพราะยังไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กในวันนี้ หรือเด็กในวันนี้ยังไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ ขาดการเรียนรู้ในการใช้ความคิด ดังนั้น จึงไม่สูจะเกิดผลต่อการสร้างความคิดรวบยอดเพื่อการเป็นพลเมืองดีในเรื่องนี้ในอนาคตนัก เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมของความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรต่อเรื่องนี้แล้ว ก็จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของแบบเรียนก็ดี และการเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดก็ดี ยังไม่เป็นการเพียงพอและเหมาะสมต่อการที่จะปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีในค่านนี้

4. ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย

4.1 ตัวอย่างประชากร 3 คน ให้ความเห็นว่า เนื้อหาในแบบเรียนมากพอแต่รวมไว้มสำหรับเด็กจนถึงผู้ใหญ่ เป็นนามธรรมเกินไป ไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน นำไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่ได้ การเรียบเรียงมีคำศัพท์ยากเกินความเข้าใจของเด็กในวันนี้ จึงไม่สามารถจะสร้างความคิดรวบยอดได้ชัดเจนพอ

4.2 ตัวอย่างประชากร 3 คน ให้ความเห็นว่า เนื้อหาของแบบเรียนยังไม่สามารถเสริมสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยทั้งในฐานะที่เป็นแบบรูปของการปกครองประเทศและในฐานะวิถีแห่งการดำเนินชีวิต

4.3 ตัวอย่างประชากร 1 คน ให้ความเห็นว่า นำเอาประชาธิปไตยฝรั่งเข้ามาแทบทั้งหมด ไม่เข้ากับพื้นฐานเดิมของระบบสังคมไทยที่มีอายุสืบเนื่องมาหลายร้อยปี จะหวังความเปลี่ยนแปลง ทัศนนะ พฤติกรรมได้โดยเร็วโดยยาก

จากความคิดเห็นเรื่องการสร้างความคิดรวบยอดด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเนื้อหาแบบเรียนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นของตัวอย่างประชากรกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและครูสอนวิชาสังคมศึกษา จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่หรือแทบทั้งหมดของตัวอย่างประชากรเห็นว่า เนื้อหาของแบบเรียนมีมากพอ แต่เนื่องจากความไม่เหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา การเรียบเรียงเสนอเนื้อหา ความไม่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงในสังคมไทย เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่ได้ ทำให้เด็กไม่สามารถมองเห็นคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย ทั้งในฐานะแบบรูปของการปกครองประเทศและในฐานะวิถีทางดำเนินชีวิต จึงไม่สามารถสร้างให้เกิดความคิดรวบยอดในระบอบประชาธิปไตยได้ การนำเอาระบอบประชาธิปไตยตามพื้นฐานระบบสังคมของชาวตะวันตกมาตัดแปลงเพียงเล็กน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับพื้นฐานระบบสังคมของไทยที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ทิศตกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานมาเข้ากับระบบสังคมไทย ย่อมจะถึงผลเลิศในระยะเวลาอันสั้นไม่ได้

5. ความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศทั่วไป

5.1 ตัวอย่างประชากรของผู้ทรงคุณวุฒิและครูสอนวิชาสังคมศาสตร์ ให้ความคิดเห็นต่อไปนี้ จำนวน 2 คน เท่ากัน ว่า

5.1.1 เนื้อหาที่มีอยู่ในแบบเรียนเหมาะสมแล้ว แต่เป็นเรื่องไกลตัวเด็ก เป็นนามธรรมเกินไป เป็นการยากสำหรับเด็กในวัยนี้ที่จะเข้าใจได้แจ่มแจ้ง

5.1.2 เนื้อหาเรื่องนี้เน้นในค่านรูปแบบ และความรู้ที่ไม่ลึกซึ้ง การอธิบายเนื้อหาไปตามกฎหมาย โดยแยกออกเป็นเรื่อง ๆ ชั้นละเรื่องไม่สร้างความเข้าใจเป็นกลุ่มก้อน ขำบางเรื่อง สภาพที่เป็นจริงไม่เป็นเช่นที่มีในแบบเรียน ทำให้เกิดความ คิดรวบยอดที่ขัดแย้งกัน

5.1.3 เนื้อหาบางเรื่องซ้ำ ๆ กัน และเป็นความรู้เรื่องการปกครอง ประเทศทั่ว ๆ ไป ที่เด็กยังไม่เห็นความสำคัญ ทำให้ขาด ความสนใจ

5.2 ตัวอย่างประชากรที่เหลืออีก 1 คน ให้ความเห็นว่า เนื้อหาของแบบ เรียนได้ให้เหตุผลอันเป็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ไม่ลึกซึ้ง ไม่เน้นความสัมพันธ์ กับชีวิตจริงของสังคมไทยมากนัก

ความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรผู้ทรงคุณวุฒิต่อเนื้อหาของแบบเรียนสังคม ศึกษา ที่มีผลในการสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองก็ค่านความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศทั่วไปนี้ ส่วนใหญ่จะให้ความเห็นว่าลักษณะของเนื้อหายังไม่เหมาะสม ทั้งนี้ เนื่องจากเน้นในค่านรูปแบบและความรู้ทั่ว ๆ ไป แยกกล่าวเป็นเรื่อง ๆ ไม่สามารถ สร้างความเข้าใจเป็นกลุ่มก้อน นอกจากนี้ยังไม่เน้นความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของสังคมไทย จึงไม่อาจสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเพียงพอ นอกจากนี้ตัวอย่างประชากรยัง มีความเห็นว่า เนื้อหาเหมาะสมแล้ว แต่การเรียบเรียงอธิบายความไม่อาจทำให้เกิดความ คิดรวบยอดเรื่องนี้แก่เกิดในวัยนี้ได้ เนื่องจากเรื่องไกลตัวเด็ก

ความกิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของเนื้อหาหนังสืออ่านประกอบสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ตอนต้น ในการสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดี

ตัวอย่างประชากรผู้ทรงคุณวุฒิและครูสอนสังคมศึกษาได้ให้ความคิดเห็นต่อเนื้อหา ของหนังสืออ่านประกอบสังคมศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไว้พอจำแนกได้ดังนี้

1. ค่านิยมและคำสอนในศาสนา

1.1 ตัวอย่างประชากร จำนวน 3 คน ให้ความเห็นว่าหนังสืออ่านประกอบ ที่มีเนื้อหาสร้างความคิดรวบยอดค่านิยมและคำสอนในศาสนา ยังมีอยู่น้อย ทั้งจำนวนเล่มและจำนวนเนื้อหา ที่มีอยู่ในปัจจุบันส่งเสริมค่านิยมเบ็ดเตล็ดส่วนบุคคลเท่านั้น

1.2 ตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ได้ให้ความเห็นในเรื่องต่อไปนี้ เท่ากันเรื่องละ 1 คน คือ

1.2.1 เนื้อหาส่วนใหญ่ให้แต่ความรู้ที่เป็นรายละเอียด และมุ่งให้เด็กเชื่อตาม ไม่ช่วยให้เกิดได้ใช้ความคิด จึงไม่สามารถสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องที่สำคัญและแก่นซัดได้

1.2.2 เนื้อหาค่านิยมที่มีอยู่ไม่ชัดเจนพอ

1.2.3 เนื้อหาในแต่ละเล่มรวมไว้หลายเรื่องไม่ตรงกับความสนใจของเด็ก

1.2.4 จำนวนหนังสืออ่านประกอบและเนื้อหาที่มีเพียงพอแล้ว แต่ที่ยังไม่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะไม่มีการส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือประเภทนี้จริงจัง หรือไม่ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวอย่างประชากรผู้ทรงคุณวุฒิและครูได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น พอสรุปได้ว่ายังไม่สามารถที่จะเสริมสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองดีค่านิยม และคำสอนในศาสนาได้ตามความมุ่งหมาย เนื่องจากยังมีจำนวนน้อยทั้งจำนวนเล่ม จำนวนเรื่อง เนื้อหาในแต่ละเล่มให้ความรู้ที่เป็นรายละเอียดเบ็ดเตล็ด มุ่งให้เด็กเชื่อตามโดยไม่ให้ออกัสเด็กได้ใช้ความคิด และไม่มีการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านอย่างจริงจัง

2. การอยู่ร่วมกันในชุมชนชน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย

2.1 ตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ จำนวน 3 คน ให้ความเห็นว่าหนังสืออ่านประกอบที่ให้ความคิดรวบยอดค่านิยมมีอยู่น้อยทั้งจำนวนเล่ม และจำนวนเรื่อง เนื้อหาที่มี

อยู่ก็ยังไม่มีความพอใจที่จะเสริมสร้างความคิดรวบยอดในด้านนี้ได้ เพราะไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน

2.2 ตัวอย่างประชากร 2 คน ให้ความเห็นว่า เนื้อหาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมยังน้อยไป และเป็นการสอนให้รับวัฒนธรรมเดิมของไทย ควรเพิ่มเรื่องที่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมใหม่มากขึ้นอีก และควรเลือกสรรเฉพาะเรื่องที่ไม่เป็นอุปสรรคแก่การพัฒนา

2.3 ความคิดเห็นต่อไปนี้ ตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถามความเห็นละ

1 คน คือ

2.3.1 เนื้อหาบางเรื่อง เช่น ในแง่ศีลธรรมและประเพณีบางอย่างไม่ชัดเจนพอ ครูที่ไม่มีประสบการณ์ไม่อาจให้ความเข้าใจอย่างถูกต้องแก่เด็กได้

2.3.2 เนื้อหาส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจรากฐานของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการมา

ความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ที่มีต่อเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบสังคมศึกษา พอสรุปได้ว่า หนังสืออ่านประกอบที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่อาจสร้างความคิดรวบยอดของความเป็นพลเมืองที่ดีแก่การอยู่ร่วมกันในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้เพียงพอ เพราะมีอยู่น้อยทั้งจำนวนเล่มและจำนวนเรื่อง ที่มีอยู่ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะเนื้อหาคานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยมีอยู่น้อยมาก โดยมุ่งให้ยึดในระบบเก่า ๆ ซึ่งบางอย่างเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชน เนื้อหาส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจรากฐานโครงสร้างของสังคมไทย

3. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง

3.1 ตัวอย่างประชากรจำนวน 4 คน ให้ความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า หนังสืออ่านประกอบในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีอยู่ มีเนื้อหาที่จะสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีแก่ความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมืองน้อย

ที่มีอยู่ก็ไม่สามารถอธิบายให้เด็กเข้าใจและเกิดแนวคิดได้ เพราะเป็นสิ่งที่ยังไกลตัวเด็ก เป็นนามธรรม และไม่สนใจให้เด็กสนใจที่จะศึกษา ขาดการเน้นในด้านกาปฏิบัติ และไม่ส่งเสริมการใช้ความคิด

3.2 ตัวอย่างประชากรได้ให้ความคิดเห็นต่อไปนี้ เรื่องละ 1 คน คือ

3.2.1 เนื้อเรื่องไม่สอดคล้องและขยายความเนื้อหาในแบบเรียน และรวมไว้เล่มละหลายเรื่อง

3.2.2 เนื้อหาที่มีอยู่ยังไม่เป็นการปลูกฝังความคิดรวบยอดที่เด็กเล็ก เพราะเป็นการยึดเยียดให้รับได้ไม่เน้นถึงผลที่เด็กจะแสดงออก และไม่เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน

3.2.3 เป็นการให้ข้อเท็จจริงมากกว่าให้เกิดความคิดรวบยอด ไม่ให้ความเข้าใจที่เป็นรากฐานลึกพอ ไม่รับกับพื้นฐานเดิมของบ้านเมือง ใหม่ของดูทุกอย่างแคบในช่วงเวลาสั้น ๆ

สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ของตัวอย่างประชากรผู้ทรงคุณวุฒิและครู แสดงว่ายังไม่สามารถปลูกฝังหรือทำให้เกิดความคิดรวบยอดในด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมืองได้ เพราะสาเหตุหลายประการ เช่น มีเนื้อหาย่นย่อ การเรียบเรียงเนื้อหาไม่สนใจให้เด็กสนใจ และเป็นเรื่องไกลตัวเด็ก ขาดการส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิด ให้แก่ข้อเท็จจริง ไม่ให้ความเข้าใจที่เป็นรากฐานเดิมของระบบสังคมไทย และเป็นการยึดเยียดให้เด็กรับโดยไม่เข้าใจในเหตุและผลที่ตนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ

4. ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย

ตัวอย่างประชากรได้ให้ความคิดเห็นต่อเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบในปัจจุบันสอดคล้องตอกันว่า เนื้อหาของการสร้างความคิดรวบยอดด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยนี้ มีอยู่น้อยทั้งจำนวนเรื่องและจำนวนเล่ม ที่มีอยู่ก็ไม่มีคุณภาพเพียงพอต่อการที่จะจูงใจเด็กให้สนใจ เพราะการเรียบเรียงกลาย ๆ แบบเรียน และไม่ให้ความรู้ความเข้าใจที่กว้างขวางชัดเจนพอที่จะปลูกฝังความเป็นพลเมืองหรือสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย

5. ความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไป

5.1 ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่คือ 4 คน ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า หนังสืออ่านประกอบที่มีเนื้อหาปลูกฝังความคิดรวบยอดด้านความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไปมีอยู่น้อยมาก หรือแทบไม่มีเลย

5.2 ความคิดเห็นต่อไปนี้ ตัวอย่างประชากรตอบความคิดเห็นละ 1 คน

5.2.1 เนื้อหาที่มีอยู่ดีแล้ว แต่การจัดลำดับความยากง่ายยังไม่สู้เหมาะสม

5.2.2 เรื่องยังไกลตัวเด็ก จึงไม่สนใจและเข้าใจ

5.2.3 เนื้อหาให้แต่ความรู้ไม่ลึกซึ้งและสอดคล้องกับสภาพของบ้านเมืองที่เป็นจริงในปัจจุบัน

ความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรในคานเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบ พอสรุปได้ว่า เนื้อหาที่มีอยู่รวมทั้งการเรียบเรียงเนื้อหาที่เป็นเรื่องไกลตัวเด็ก และไม่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของบ้านเมืองในปัจจุบัน จึงยังไม่มีผลต่อการสร้างความคิดรวบยอดด้านความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของพลเมืองดี